

برآورد اثرات اعطای یارانه‌های تقدیمی جدید بر شاخص‌های توزیع

درآمد خانوارهای شهری در سناریوهای مختلف

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

گروه پژوهشی نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدل‌سازی

مجموعه گزارش ۳۱۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش

عنوان	برآورد اثرات اعطای یارانه‌های نقدی جدید بر شاخص‌های توزیع درآمد خانوارهای شهری در سناریوهای مختلف
کد شناسه	۱۴۰۱-۹-۱۰۳۶۶
گروه پژوهشی	نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدل‌سازی
پدیدآورنده	علی‌اکبر خسروی‌نژاد
ناشر	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
طراح جلد	پدرام حاجی اسماعیلی
تاریخ انتشار	اسفندماه ۱۴۰۰
مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی سازمان برنامه‌بودجه کشور و مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری نیست.	
حقوق معنوی اثر به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه‌بودجه کشور تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر مأخذ بلامانع است.	
آدرس: تهران - خیابان نجات‌اللهی - خیابان سپند (استاد جعفر شهری) - پلاک ۱۶ شماره‌های تماس ۰۲۱-۴۳۳۰۶۰۰۰ شماره پیام‌رسان ۰۹۹۲۱۵۷۵۸۴۳	
https://www.dfrc.ir/	

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۲	۱- معرفی بعضی از شاخص‌های نابرابری
۳	۲- وضعیت انواع مخارج و درآمد
۴	۱-۲- وضعیت مخارج خانوارهای شهری برحسب دهک‌ها
۶	۳- تحلیل وضعیت مخارج کل و توزیع آن در حالت پایه
۹	۴- طراحی سناریوهای مختلف برای اعطای یارانه نقدی جدید
۱۳	۵- اثرات حذف یارانه نقدی بر توزیع درآمد (مخارج کل)
۱۳	۵-۱- سناریو اول: پرداخت سرانه ۷۰ هزار تومانی به خانوارهای دهک اول لغایت دهک پنجم
۱۶	۵-۲- سناریو دوم: پرداخت سرانه ۷۰ هزار تومانی به خانوارهای دهک اول لغایت دهک هفتم
۱۹	۵-۳- سناریو سوم: پرداخت سرانه ۹۰ هزار تومانی به خانوارهای دهک اول لغایت دهک پنجم
۲۲	۵-۴- سناریو چهارم: پرداخت سرانه ۱۱۰ هزار تومانی به خانوارهای دهک اول لغایت دهک پنجم
۲۵	۶- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۷	منابع
۲۸	پیوست

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱: میانگین وزنی مخارج خوراکی‌ها، غیر خوراکی‌ها، مخارج کل و درآمد خانوارهای شهری سال ۱۳۹۹.....	۳
جدول ۲: میانگین وزنی سرانه مخارج خوراکی‌ها، غیر خوراکی‌ها، مخارج کل و درآمد خانوارهای شهری سال ۱۳۹۹.....	۴
جدول ۳: میانگین وزنی انواع مخارج خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹.....	۵
جدول ۴: کوانتیل (چندک)‌های تجمعی و آماره‌های توزیع وزنی مخارج کل سالانه در سال ۱۳۹۹.....	۶
جدول ۵: نسبت‌ها و شاخص‌های نابرابری برای متغیر مخارج کل سالانه در سال ۱۳۹۹ حالت پایه.....	۷
جدول ۶: میانگین وزنی شاخص‌های رفاهی ناشی از افزایش ده‌درصدی قیمت کالای منتخب خانوارهای شهری.....	۹
جدول ۷: میانگین وزنی تغییرات مخارج کل ناشی از افزایش ده‌درصدی قیمت کالای منتخب برای خانوارهای شهری در دهک‌های وزنی.....	۱۰
جدول ۸: میانگین وزنی مخارج کل، مخارج خوراکی‌ها، تغییرات مخارج کل (جدول ۲) سرانه و میزان پرداختی ناشی از تغییرات ده‌درصدی قیمت کالاهای منتخب برای خانوارهای شهری در دهک‌های وزنی.....	۱۰
جدول ۹: سناریوهای چهارگانه حذف یارانه‌های نقدی.....	۱۲
جدول ۱۰: کوانتیل (چندک)‌های تجمعی و آماره‌های توزیع وزنی مخارج کل سالانه خانوارهای شهری: سناریو اول.....	۱۳
جدول ۱۱: نسبت‌ها و شاخص‌های نابرابری برای متغیر مخارج کل: سناریو اول.....	۱۶
جدول ۱۲: کوانتیل (چندک)‌های تجمعی و آماره‌های توزیع وزنی مخارج کل سالانه خانوارهای شهری: سناریو دوم.....	۱۶
جدول ۱۳: نسبت‌ها و شاخص‌های نابرابری برای متغیر مخارج کل: سناریو دوم.....	۱۹
جدول ۱۴: کوانتیل (چندک)‌های تجمعی و آماره‌های توزیع وزنی مخارج کل سالانه خانوارهای شهری: سناریو سوم.....	۱۹
جدول ۱۵: نسبت‌ها و شاخص‌های نابرابری برای متغیر مخارج کل: سناریو سوم.....	۲۱
جدول ۱۶: کوانتیل (چندک)‌های تجمعی و آماره‌های توزیع وزنی مخارج کل سالانه خانوارهای شهری: سناریو چهارم.....	۲۲
جدول ۱۷: نسبت‌ها و شاخص‌های نابرابری برای متغیر مخارج کل: سناریو چهارم.....	۲۴
جدول ۱۸: نسبت‌ها و شاخص‌های نابرابری در سناریوهای مختلف.....	۲۵
جدول ۱۹: تغییرات نسبت‌های نابرابری و ضریب جینی در سناریوهای چهارگانه نسبت به حالت پایه (واحد: درصد).....	۲۶
جدول ۲۰: میانگین وزنی مخارج خوراکی‌ها خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹.....	۲۸
جدول ۲۱: میانگین وزنی مخارج غیرخوراکی‌ها خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹.....	۲۸
جدول ۲۲: میانگین وزنی مخارج کل خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹.....	۲۹
جدول ۲۳: میانگین وزنی درآمد خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹.....	۲۹
جدول ۲۴: میانگین وزنی یارانه نقدی خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹.....	۳۰
جدول ۲۵: میانگین وزنی سرانه مخارج خوراکی‌ها خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹.....	۳۰
جدول ۲۶: میانگین وزنی سرانه مخارج غیرخوراکی‌ها خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹.....	۳۱
جدول ۲۷: میانگین وزنی سرانه مخارج کل خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹.....	۳۱
جدول ۲۸: میانگین وزنی درآمد سرانه خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹.....	۳۲
جدول ۲۹: میانگین وزنی سرانه یارانه نقدی خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹.....	۳۲

- جدول ۳۰: میانگین وزنی سهم مخارج خوراکی‌ها، غیر خوراکی‌ها، یارانه نقدی به مخارج کل خانوارهای شهری سال ۱۳۹۹.. ۳۳
- جدول ۳۱: میانگین وزنی سهم مخارج خوراکی‌ها به مخارج کل خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹
۳۳ .....
- جدول ۳۲: میانگین وزنی سهم مخارج غیر خوراکی‌ها به مخارج کل خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹
۳۴ .....
- جدول ۳۳: میانگین وزنی سهم یارانه نقدی به مخارج کل خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹..... ۳۴
- جدول ۳۴: میانگین وزنی سهم یارانه نقدی به مخارج خوراکی‌ها خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹
۳۵ .....
- جدول ۳۵: میانگین وزنی بعد خانوار خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹ (نفر)..... ۳۵

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۱: تابع چگالی توزیع مخارج کل در حالت پایه بر اساس داده‌های خام بودجه خانوار شهری در سال ۱۳۹۹.....	۸
نمودار ۲: تابع چگالی توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۷۰ هزارتومانی در سناریو اول.....	۱۴
نمودار ۳: تابع چگالی توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۷۰ هزارتومانی در سناریو اول با حد بالای محدودشده ۲۲۰۰ میلیون ریال.....	۱۵
نمودار ۴: تابع چگالی توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۷۰ هزارتومانی در سناریو دوم.....	۱۷
نمودار ۵: تابع چگالی احتمال توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۷۰ هزارتومانی در سناریو دوم.....	۱۸
نمودار ۶: تابع چگالی توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۹۰ هزارتومانی در سناریو سوم.....	۲۰
نمودار ۷: تابع چگالی احتمال توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۹۰ هزارتومانی در سناریو سوم.....	۲۱
نمودار ۸: تابع چگالی توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۱۱۰ هزارتومانی در سناریو چهارم.....	۲۳
نمودار ۹: تابع چگالی احتمال توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۱۱۰ هزارتومانی در سناریو چهارم با حد بالای محدودشده ۲۲۰۰ میلیون ریال.....	۲۳

چکیده مدیریتی

یکی از بحث‌هایی که در دو یا سه سال اخیر در حوزه سیاست‌های حمایتی از خانوارها مطرح شده است، پرداخت یارانه نقدی جدید به منظور نگهداشت سطح رفاه و کمک به معیشت خانوار می‌باشد. این موضوع به‌ویژه با تشکیل مجلس یازدهم قدرت بیشتری گرفت و در سال ۱۳۹۹ به‌دفعات مختلف توسط نمایندگان مجلس در مصاحبه‌ها و رسانه‌های عمومی مطرح شد. بنابراین، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری بررسی این موضوع را در دستور کار خود در سال ۱۴۰۰ قرار داد.

جنبه مهم پرداخت یارانه نقدی، کمک به هموار شدن توزیع درآمد و کاهش نابرابری‌ها است. مسلماً این جنبه توسط پرداخت همگانی یارانه نقدی نه‌تنها به‌سختی حاصل می‌شود، بلکه می‌توان گفت که پرداخت همگانی، سوی مخالف عدالت در توزیع قرار دارد. با عنایت به فضای حاکم بر کشور در حوزه سیاست‌های حمایتی و توجه نمایندگان محترم مجلس و تصمیم‌گیران دولتی به این موضوع، در گزارش حاضر به اثرات پرداخت یارانه جدید بر شاخص‌های نابرابری و توزیع درآمد برای خانوارهای شهری توجه گردید.

به‌منظور برآورد اثرات اعطای یارانه نقدی جدید ابتدا چهار سناریوی پرداخت سرانه ۷۰ هزار تومان به خانوارهای دهک اول لغایت دهک پنجم؛ پرداخت سرانه ۷۰ هزار تومان به خانوارهای دهک اول لغایت دهک هفتم؛ پرداخت سرانه ۹۰ هزار تومان به خانوارهای دهک اول لغایت دهک پنجم؛ پرداخت سرانه ۱۱۰ هزار تومان به خانوارهای دهک اول لغایت دهک پنجم طراحی شد. سپس با استفاده از داده‌های خام بودجه خانوارهای شهری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۹ به‌عنوان حالت پایه، یارانه نقدی جدید برحسب گزینه‌های پیش‌گفته در مخارج کل آن‌ها لحاظ گردید. در مرحله بعد نسبت‌های مخارج دهک‌ها و ضریب جینی برای هر چهار گزینه سیاستی به‌طور جداگانه برآورد و تحلیل شد.

نتایج حاصل از اعمال تمامی چهار سناریو حاکی از آن است که نسبت‌های مخارج دهک‌ها و ضریب جینی همگی کاهش خواهند داشت، اما میزان کاهش برحسب سناریوهای مختلف، متفاوت است. بیشترین تغییرات کاهشی مربوط به سناریو چهارم بوده که در این سناریو بیشترین میزان سرانه یارانه جدید در نظر گرفته شده است. لذا چنانچه بودجه کافی برای کل پرداخت این سناریو در دسترس باشد، این سناریو در اولویت اول قرار خواهد گرفت. سناریو سوم در اولویت دوم و سناریوهای دوم و اول در اولویت‌های بعدی قرار گرفته‌اند. این اولویت‌بندی بدون توجه به بودجه مورد نیاز بوده است، چنانچه بخواهیم تمامی جنبه‌ها و اثرات اعمال این سناریوها را در نظر بگیریم، لازم است به بودجه مورد نیاز برای هر سناریو، روش‌های تأمین مالی بودجه، بررسی اثرات تورمی هر کدام از این روش‌ها توجه شود که موضوع مطالعه یا پژوهش‌های دیگری است.

مقدمه

یکی از بحث‌هایی که در دو یا سه سال اخیر در حوزه سیاست‌های حمایتی از خانوارها مطرح شده است، پرداخت یارانه نقدی جدید به‌منظور نگهداشت سطح رفاه و کمک به معیشت خانوار می‌باشد. یک جنبه مهم پرداخت یارانه نقدی کمک به هموار شدن توزیع درآمد و کاهش نابرابری‌ها است. مسلماً این جنبه توسط پرداخت همگانی یارانه نقدی نه‌تنها به‌سختی حاصل می‌شود، بلکه می‌توان گفت که پرداخت همگانی، سوی مخالف عدالت در توزیع قرار دارد. بر این اساس، گزارش حاضر به‌منظور ارزیابی و برآورد اثرات پرداخت یارانه جدید بر شاخص‌های نابرابری و توزیع درآمد خانوارهای شهری تعریف شده است.

برای تحقق هدف بالا یعنی برآورد اثرات پرداخت یارانه جدید، از داده‌های خام بودجه خانوار مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۹ استفاده شده و ارزیابی آثار پرداخت یارانه بر مبنای داده‌های مذکور در قالب سناریوهای مختلف صورت گرفته است.

چیدمان گزارش به این صورت است که پس از مقدمه، بعضی از شاخص‌های نابرابری از جمله ضریب جینی معرفی شده است. برای ارائه تصویری از وضعیت موجود مخارج و درآمد خانوارهای شهری، در بخش دوم متغیرهای مخارج خوراکی، غیرخوراکی، مخارج کل و درآمد برحسب میانگین و برحسب دهک‌ها در سال ۱۳۹۹ ارائه و تحلیل شده است. بخش سوم به تحلیل وضعیت مخارج کل و توزیع آن در حالت پایه اختصاص یافته است. در بخش چهارم برای طراحی سناریوها به دو موضوع مبلغ پرداختی یارانه نقدی جدید و گروه‌های برخوردار توجه و سناریوها طراحی شده است. تحلیل اثرات اعطای یارانه نقدی جدید بر شاخص‌های توزیع درآمد در قالب چهار سناریو در بخش پنجم گزارش آمده است. درنهایت گزارش با جمع‌بندی و نتیجه‌گیری به پایان می‌رسد.

۱- معرفی بعضی از شاخص‌های نابرابری

شاخص‌های مختلفی برای اندازه‌گیری میزان نابرابری در ادبیات اقتصاد طراحی، معرفی و به کار گرفته شده‌اند. یکی از مشهورترین آن‌ها، شاخص ضریب جینی است. این شاخص که برای تحلیل وضعیت توزیع درآمد به‌طور معمول مورد استفاده قرار می‌گیرد، در حالت برابری کامل عدد صفر و در وضعیت نابرابری کامل کمیت یک را اختیار می‌کند، لذا کاهش ضریب جینی به معنی بهبود توزیع درآمد است.

علاوه بر ضریب جینی، استفاده از نسبت‌های درآمد (مخارج کل) دهک‌های بالایی به دهک میانی یا به دهک اول نیز بیانگر نحوه توزیع متغیر درآمد در بین گروه‌ها یا دهک‌ها است. کاهش این نسبت‌ها (دهک‌های بالایی توزیع به دهک‌های پایین توزیع) به معنی بهبود توزیع برای متغیر مورد نظر (مثلاً درآمد) است.

در این مطالعه برای بررسی اثرات حذف یارانه‌های نقدی بر توزیع درآمد از شاخص ضریب جینی، نسبت درآمد (مخارج کل) دهک نهم به دهک اول، نسبت درآمد (مخارج کل) دهک نهم به دهک پنجم، نسبت درآمد (مخارج کل) دهک پنجم به دهک اول استفاده شده است.

از آنجاکه داده‌های مربوط به درآمد در ایران معمولاً کمتر از واقع برآورد می‌شود، بهتر است در تحلیل‌های توزیع درآمد از مخارج کل به‌عنوان نماینده درآمد استفاده شود. در این تحقیق نیز از اطلاعات مربوط به هزینه کل یا مخارج خانوار به‌جای درآمد استفاده شده است.

۲- وضعیت انواع مخارج و درآمد

برای درک بهتر از آثار حذف یارانه نقدی تمام یا گروه‌هایی از خانوارها، ابتدا بهتر آن است که تصویری کلی از میزان مخارج کل، زیرگروه‌های خوراکی و غیرخوراکی و درآمد به همراه یارانه نقدی دریافت شده توسط آن‌ها ارائه شود. این قسمت از مطالعه به این مهم اختصاص یافته است. جدول ۱ میانگین انواع مخارج و درآمد خانوارهای شهری در سال ۱۳۹۹ را نشان می‌دهد. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود میانگین وزنی مخارج خوراکی‌ها، ۱۵۷ میلیون و ۹۶۶ هزار ریال بوده که با انحراف معیار ۲۴/۸۰ نشان‌دهنده نوسان و تفاوت این مخارج در بین خانوارها است. حد پایین این مخارج، ۱۵۷ میلیون و ۹۱۸ هزار ریال و حد بالای آن، ۱۵۸ میلیون و ۱۵ هزار ریال به دست آمده است.

جدول ۱: میانگین وزنی مخارج خوراکی‌ها، غیر خوراکی‌ها، مخارج کل و درآمد خانوارهای شهری سال ۱۳۹۹ (خانوار / سالانه / هزار ریال)

میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا	بعد خانوار
خوراکی‌ها	۲۴.۸۰	۱۵۷۹۱۸	۱۵۸۰۱۵	۳,۳۱
غیر خوراکی‌ها	۱۰۳.۶۸	۴۷۷۹۸۹	۴۷۸۳۹۵	
مخارج کل	۱۱۷.۲۹	۶۳۵۹۲۸	۶۳۶۳۸۸	
درآمد	۱۵۱.۲۷	۷۴۸۰۱۷	۷۴۸۶۱۰	
یارانه نقدی	۱.۹۵	۱۴۶۵۴	۱۴۶۶۲	

مأخذ: داده‌های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

میانگین وزنی مخارج غیرخوراکی‌ها، ۴۷۸ میلیون و ۱۹۲ هزار ریال یا حدود ۳/۰۳ برابر مخارج خوراکی‌ها بوده است. به علاوه، مخارج غیرخوراکی نسبت به مخارج خوراکی، انحراف معیار ۱۰۳,۶۸ بیشتری را نیز به دست می‌دهد که حاکی از تنوع و تفاوت‌های نسبتاً زیاد درون سبد غیرخوراکی نسبت به سبد خوراکی‌ها است. میانگین وزنی اندازه یا بعد خانوار، ۳/۳۱ نفر بوده است. از جمع کردن مخارج با مخارج غیرخوراکی‌ها به مخارج کل می‌رسیم که در سال ۱۳۹۹، میانگین ۶۳۶ میلیون و ۱۵۸ هزار ریال داشته است. این میانگین وزنی برای درآمد خانوارهای شهری برابر ۷۴۸ میلیون و ۳۱۴ هزار ریال یا به عبارتی حدود ۱/۱۸ برابر مخارج کل بوده است. قلم آخر جدول ۱، یارانه نقدی پرداخت شده به خانوارهای شهری در سال ۱۳۹۹ است که میانگین وزنی برابر ۱۴ میلیون و ۶۵۸ هزار ریال دارد. انحراف معیار این متغیر ۱,۹۵، حد پایین یارانه پرداختی به ازای خانوار ۱۴ میلیون و ۶۵۴ هزار ریال و حد بالای آن ۱۴ میلیون و ۶۶۲ هزار ریال به دست آمده است.

برای درک بهتر از وضعیت توزیع انواع مخارج و درآمد، با سرانه کردن این متغیرها، عامل بعد خانوار را از داده‌ها خارج کردیم. به عبارتی، اقلام آماری جدول ۱ در جدول ۲ به صورت سرانه گزارش شده است. میانگین سرانه

مخارج سالانه خوراکی‌ها، ۵۳ میلیون و ۴۲۷ هزار ریال که اگر بر ۱۲ ماه تقسیم شده و به واحد تومان بیان کنیم به رقم میانگین ۴۴۵ هزار و ۲۲۵ تومان برای همراه می‌رسیم. سرانه مخارج سالانه غیرخوراکی‌ها به‌طور متوسط ۱۶۷ میلیون و ۹۶۹ هزار ریال یا ماهانه یک میلیون ۳۹۹ هزار و ۷۴۱ تومان و کل مخارج سالانه یک نفر شهری، ۲۲۱ میلیون و ۳۹۷ هزار ریال یا مخارج ماهانه یک میلیون و ۸۴۴ هزار و ۹۷۵ تومان بوده است. درآمد سالانه یک نفر شهری ۲۶۱ میلیون و ۲۳۱ هزار ریال یا ماهانه دو میلیون و ۱۷۶ هزار و ۹۲۵ تومان و متوسط سالانه سرانه یارانه نقدی دریافت شده توسط یک فرد شهری، ۴ میلیون و ۳۸۱ هزار ریال یا به‌طور ماهانه ۳۶ هزار و ۵۰۸ تومان بوده است. توجه به این نکته ضروری است که اگرچه میزان یارانه نقدی ماهانه برای هر فرد ۴۵ هزار و ۵۰۰ تومان (به‌غیر از یارانه معیشتی) است، ولی کوچک‌تر بودن میانگین به دست آمده ناشی از آن است که همه افراد یا خانوارهای شهری در سال ۱۳۹۹ یارانه نقدی نمی‌گرفته‌اند.

جدول ۲: میانگین وزنی سرانه مخارج خوراکی‌ها، غیر خوراکی‌ها، مخارج کل و درآمد خانوارهای شهری سال ۱۳۹۹ (سرانه/ سالانه/ هزار ریال)

سرانه	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
مخارج خوراکی‌ها	۵۳۴۲۷	۹.۵۷	۵۳۴۰۹	۵۳۴۴۶
مخارج غیر خوراکی‌ها	۱۶۷۹۶۹	۴۲.۴۵	۱۶۷۸۸۶	۱۶۸۰۵۳
مخارج کل	۲۲۱۳۹۷	۴۸.۰۸	۲۲۱۳۰۳	۲۲۱۴۹۱
درآمد	۲۶۱۲۳۱	۶۱.۳۷	۲۶۱۱۱۰	۲۶۱۳۵۱
یارانه نقدی	۴۳۸۱	۰.۴۲	۴۳۸۰	۴۳۸۱

مأخذ: داده‌های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

۲-۱- وضعیت مخارج خانوارهای شهری بر حسب دهک‌ها

جدول ۳ میانگین انواع مخارج و درآمد خانوارهای شهری بر حسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹ را نشان می‌دهد. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود میانگین وزنی مخارج خوراکی‌ها سالانه در دهک اول از ۵۹ میلیون و ۷۷۶ هزار ریال به ۹۱ میلیون و ۳۴۹ هزار در دهک دوم و سپس به ۱۴۰ میلیون و ۶۱۹ هزار ریال در دهک پنجم رسیده و این نرخ افزایش مخارج خوراکی بر حسب دهک‌ها ادامه داشته تا به ۲۲۹ میلیون و ۹۲۳ هزار ریال در دهک نهم و در نهایت به ۳۰۷ میلیون و ۶۸۱ هزار ریال در دهک دهم می‌رسد. همان روند حرکت مخارج خوراکی‌ها در مورد مخارج غیرخوراکی‌ها نیز تقریباً برقرار است. میانگین وزنی مخارج غیرخوراکی‌ها در دهک اول ۱۰۸ میلیون و ۴۹۲ هزار ریال، در دهک پنجم به ۳۲۱ میلیون و ۴۵۰ هزار ریال و نهایتاً به یک میلیارد و ۴۶۸ میلیون و ۶۶۵ هزار ریال در دهک دهم می‌رسد.

برآورد اثرات اعطای یارانه‌های نقدی جدید بر شاخص‌های توزیع درآمد خانوارهای شهری در ناریوهای مختلف

جدول ۳: میانگین وزنی انواع مخارج خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹
(خانوار / سالانه / هزار ریال)

دهک	خوراکی‌ها	غیر خوراکی‌ها	مخارج کل	درآمد	یارانه نقدی	بعد خانوار (نفر)
دهک اول	۵۹۷۷۶	۱۰۸۴۹۲	۱۶۸۲۶۸	۲۴۸۸۵۹	۱۲۵۳۳	۲.۵۷
دهک دوم	۹۱۳۴۹	۱۷۳۱۹۱	۲۶۴۵۴۰	۳۷۹۸۷۰	۱۴۹۷۱	۳.۰۸
دهک سوم	۱۱۰۵۴۶	۲۲۰۴۳۲	۳۳۰۹۷۸	۴۵۸۴۱۷	۱۵۷۳۴	۳.۳۰
دهک چهارم	۱۲۳۹۰۲	۲۶۹۱۵۴	۳۹۳۰۵۶	۵۳۳۶۸۳	۱۵۹۷۳	۳.۳۳
دهک پنجم	۱۴۰۶۱۹	۳۲۱۴۵۰	۴۶۲۰۶۹	۵۹۷۳۶۹	۱۶۱۷۹	۳.۵۰
دهک ششم	۱۵۲۷۴۱	۳۸۹۳۷۳	۵۴۲۱۱۳	۶۹۹۴۷۶	۱۵۴۸۸	۳.۳۹
دهک هفتم	۱۷۰۸۴۷	۴۶۹۶۵۵	۶۴۰۵۰۲	۷۸۰۲۷۷	۱۵۷۴۱	۳.۴۹
دهک هشتم	۱۸۹۹۹۰	۵۸۰۸۹۲	۷۷۰۸۸۲	۹۳۲۴۴۶	۱۴۹۰۷	۳.۴۹
دهک نهم	۲۲۹۹۲۳	۷۷۱۹۳۳	۱۰۰۱۸۵۶	۱۱۱۵۱۷۴	۱۴۱۸۳	۳.۴۸
دهک دهم	۳۰۷۶۸۱	۱۴۶۸۶۶۵	۱۷۷۶۳۴۶	۱۷۲۵۷۹۳	۱۰۸۲۴	۳.۵۱

مأخذ: داده‌های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

میانگین وزنی مخارج کل در دهک اول، ۱۶۸ میلیون و ۲۶۸ هزار ریال به ۲۶۴ میلیون و ۵۴۰ هزار در دهک دوم و به ۴۶۲ میلیون و ۶۹ هزار ریال در دهک پنجم خواهد رسید. با افزایش مخارج کل سالانه در دهک‌ها به رقم یک میلیارد و ۱۸ میلیون و ۸۵۶ هزار ریال در دهک نهم و نهایتاً به یک میلیارد و ۷۶۶ میلیون و ۳۴۶ هزار ریال در دهک دهم می‌رسیم.

میانگین وزنی درآمد سالانه خانوار در دهک اول ۲۴۸ میلیون و ۸۵۹ هزار ریال، در دهک سوم ۴۵۸ میلیون و ۴۱۷ هزار، دهک نهم یک میلیارد و ۱۱۵ میلیون و ۱۷۴ هزار ریال و در نهایت به یک میلیارد و ۷۲۵ میلیون و ۷۹۳ هزار ریال در دهک دهم می‌رسد.

متغیر آخر در جدول ۳ مربوط به یارانه نقدی دریافت شده توسط خانوار شهری در دهک‌های مختلف است. برای مقایسه بهتر در ستون آخر میانگین وزنی بعد خانوار درج شده است. به‌طور متوسط هر خانوار شهری در دهک اول در سال، ۱۲ میلیون و ۵۳۳ هزار ریال دریافت کرده که متوسط بعد این خانوار ۲،۵۷ نفر بوده است. در دهک دوم متوسط دریافت یارانه ۱۴ میلیون و ۹۷۱ هزار ریال با اندازه ۳،۰۸ نفره است. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود با حرکت از دهک پایین به دهک‌های بالا، بعد خانوار افزایش می‌یابد. این امر به‌طور شهودی از دهک اول تا دهک پنجم معلوم است، اما با یک کاهش بعد خانوار در دهک ششم (۳،۳۹)، سپس بعد خانوار در محدوده ۳،۴۸ تا ۳،۵۱ برای دهک‌های هفتم تا دهم قرار گرفته است.

۳- تحلیل وضعیت مخارج کل و توزیع آن در حالت پایه

منظور از دوره یا سال پایه سال ۱۳۹۹، یعنی آخرین سالی که اخیراً داده‌های آن منتشر شده است. در این قسمت به بررسی وضعیت مخارج کل خانوارهای شهری و شاخص‌های توزیع آن در سال ۱۳۹۹ می‌پردازیم. برای این منظور از داده‌های خام بودجه خانوار شهری در سال ۱۳۹۹ استفاده شده است. این بررسی و تحلیل شامل دو قسمت تغییرات آماره‌های توزیع مخارج و تغییرات شاخص‌های نابرابری است. جدول ۴ چندک‌های تجمعی به همراه آماره‌هایی چون میانگین، انحراف معیار و ... برای مخارج کل خانوارهای شهری ایران در سال ۱۳۹۹ را نشان می‌دهد.

جدول ۴: کوانتیل (چندک)‌های تجمعی و آماره‌های توزیع وزنی مخارج کل سالانه در سال ۱۳۹۹

آماره‌های توزیع	کمیت	کوانتیل (درصد)	مخارج (میلیون ریال)
تعداد مشاهدات (خانوار)	۱۹۳۰۶	۱	۹۹,۵۲
میانگین وزنی (میلیون ریال)	۶۳۴,۶۸	۵	۱۷۶,۳۲
انحراف معیار	۵۲۴,۴۶	۱۰	۲۲۶,۶۲
چولگی	۴,۸۷	۲۵	۳۳۰,۶۲
کشیدگی	۵۸,۵۶	۵۰	۴۹۸,۶۰
حداقل (میلیون ریال)	۲۰,۱۲	۷۵	۷۶۵,۳
	۲۲,۱۷	۹۰	۱۱۷۳,۳
حداکثر (میلیون ریال)	۹۸۱۵,۸	۹۵	۱۵۱۷,۲
	۱۰۴۱۶	۹۹	۲۵۳۸,۹

مأخذ: داده‌های خام بودجه خانوار مرکز آمار ایران سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات مطالعه حاضر

بر اساس آمارگیری طرح هزینه و درآمد بودجه خانوار در سال ۱۳۹۹، تعداد ۱۹۳۰۶ خانوار در مناطق شهری دارای داده‌های پرسشنامه تکمیل شده‌اند که بخشی از نتایج آن در مورد مخارج کل در جدول ۴ آمده است. کمترین مقدار مخارج کل سالانه برابر ۲۰,۱۲ میلیون ریال و بیشترین میزان آن ۱۰۴۱۶ میلیون ریال بوده است. همچنین در این جدول یک کمیت دیگر از کمترین مخارج کل و یک کمیت دیگر از بیشترین مخارج کل گزارش شده است. میانگین وزنی مخارج کل خانوارهای شهری ۶۳۴,۶۸ میلیون ریال که از میانه توزیع ۴۹۸,۶ میلیون ریال بزرگ‌تر بوده و حاکی از چوله به راست بودن توزیع مخارج کل است؛ یعنی تعداد معدودی از خانوارها دارای مخارج کل بالا بوده‌اند.

ستون سوم جدول ۴ چندک‌های منتخب ۱ تا ۹۹ درصدی را نشان می‌دهد. ستون چهارم این جدول میزان مخارج کل خانوارهای شهری تا چندک مشخص شده در ستون سوم را ارائه می‌کند. برای مثال، یک درصد از خانوارهای شهری مخارج کل سالانه تا ۹۹,۵۲ میلیون ریال داشته‌اند. این میزان برای چندک ۵ درصدی پایین جامعه مخارج مصرفی تا ۱۷۶,۳۲ میلیون ریال در سال ۱۳۹۹ بوده است. میانه توزیع یا چندک ۵۰ درصدی مخارج کل سالانه‌ای تا ۴۹۸,۶ میلیون ریال دارد. چنانچه چندک ۹۵ درصدی را مدنظر قرار دهیم مشخص می‌شود که ۹۵ درصد خانوارهای شهری، مخارج کل مصرفی تا ۱۵۱۷,۲ میلیون ریال در سال داشته‌اند. این اختلاف مخارج کل (درآمد) در چندک‌های بالایی بسیار بیشتر از چندک‌های پایینی است. برای مثال، اختلاف مخارج کل چندک ۹۹ صدم نسبت به ۹۵ (۱۰۲۱,۷ میلیون ریال) بزرگ‌تر از اختلاف چندک ۹۵ صدم به چندک ۹۰ صدم (۳۴۳,۹ میلیون ریال) است. به عبارتی دیگر، با حرکت از چندک پایینی به چندک‌های بالایی، اختلاف مخارج کل (درآمد) به صورت تصاعدی افزایش می‌یابد که حاکی از نامناسب بودن توزیع و چوله به راست بودن شدید توزیع است.

بر اساس جدول ۵ نسبت مخارج کل دهک نهم^۱ به مخارج کل دهک اول، برابر ۵,۱۷۸ است؛ یعنی مخارج سالانه دهک نهم کمی بیش از ۵ برابر مخارج دهک اول است. نسبت مخارج دهک نهم به دهک پنجم ۲,۳۵۳ و برای دهک پنجم به دهک اول حدود ۲,۲ به دست آمده است. همچنین نسبت مخارج صدک ۷۵ به صدک ۱۵۰م ۲,۳۱۵ برآورد شده است. ضریب جینی مخارج کل مقدار ۰/۳۶۵۳۰ برآورد شده است.

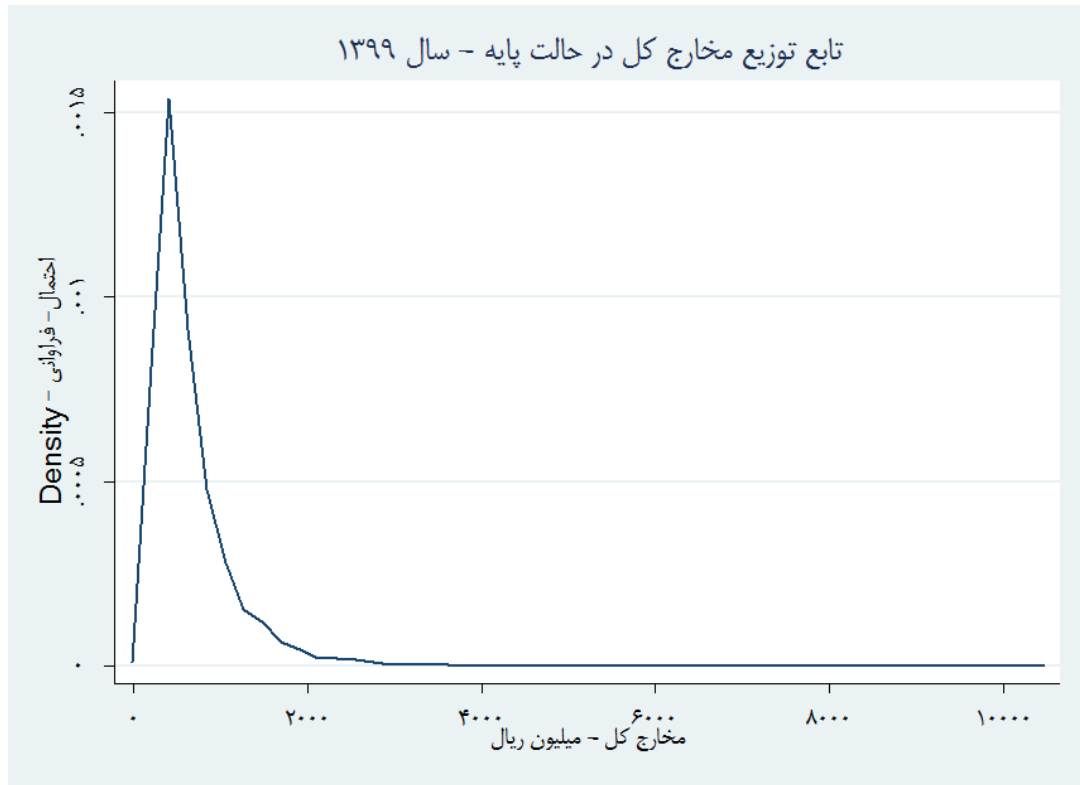
جدول ۵: نسبت‌ها و شاخص‌های نابرابری برای متغیر مخارج کل سالانه در سال ۱۳۹۹ حالت پایه

مقادیر	عنوان
۵/۱۷۸	نسبت مخارج دهک نهم به دهک اول
۲/۳۵۳	نسبت مخارج دهک نهم به دهک پنجم
۲/۱۹۸	نسبت مخارج دهک پنجم به دهک اول
۲/۳۱۵	نسبت مخارج چارک سوم (صدک ۷۵) به دهک پنجم (صدک ۵۰)
۰/۳۶۵۳۰	ضریب جینی

مأخذ: یافته‌های تحقیق

۱. از آنجاکه درآمد (مخارج کل) دهک دهم بسیار بزرگ‌تر از دهک‌های دیگر حتی دهک نهم بوده و مقدار مخارج کل این دهک در قسمت انتهایی توزیع چوله به راست قرار می‌گیرد، در ادبیات کاربردی بررسی وضعیت توزیع درآمد، دهک دهم را برای مقایسه به کار نمی‌برند.

به منظور درک بهتر و ارائه تصویر شهودی از وضعیت مخارج کل، تابع چگالی توزیع مخارج کل در حالت پایه در نمودار ۱ رسم شده است. منظور از حالت پایه، داده‌های بودجه خانوار شهری در سال ۱۳۹۹ می‌باشد. این منحنی بر اساس روش غیرپارامتری کرنل رسم شده و توزیع تجربی مخارج کل را نشان می‌دهد.

نمودار ۱: تابع چگالی توزیع مخارج کل در حالت پایه بر اساس داده‌های خام بودجه خانوار شهری در سال ۱۳۹۹

۴- طراحی سناریوهای مختلف برای اعطای یارانه نقدی جدید

به منظور بررسی اثرات اعطای یارانه نقدی جدید ابتدا لازم است به طراحی سناریوهای مختلف بپردازیم. در طراحی سناریو باید به دو پرسش پاسخ دهیم. اول، مبلغ پرداختی یارانه نقدی جدید چقدر باشد؟ و دوم اینکه یارانه نقدی جدید به چه گروه هایی از خانوارهای شهری پرداخت شود؟ برای تعیین مبلغ پرداختی جستجوهای متعددی در فضای رسانه ای انجام شد. نمایندگان محترم مجلس ارقام مختلفی برای این یارانه نقدی جدید بیان کردند، این ارقام از حدود ۲۰ هزار تومان تا ۱۲۰ هزار تومان سرانه/ ماهانه متفاوت بوده است. یک روش برای تعیین رقم یارانه نقدی بهره گیری از مطالعات پیشین می باشد که در این مطالعه از آن استفاده شده است. خسروی نژاد (۱۳۹۸) شاخص های رفاهی ناشی از تغییرات قیمت گوشت قرمز، گوشت مرغ، روغن نباتی و شکر را به عنوان کالاهای اساسی منتخب در دو سناریو ۱۰ و ۲۰ درصدی افزایش قیمت هر یک از این کالاها را برای خانوارهای شهری و خانوارهای روستایی برآورد کرده است. این کالاها می توانند به عنوان عمده ترین کالاهای سبد معیشت مدنظر قرار گیرند. از این رو در جدول (۶) نتایج به دست آمده برای خانوارهای شهری در سناریو افزایش ۱۰ درصدی قیمت آمده است.

جدول ۶: میانگین وزنی شاخص های رفاهی ناشی از افزایش ده درصدی قیمت کالای منتخب خانوارهای شهری

کالا	تغییرات مخارج کل خانوار (درصد)	تغییرات جبرانی خانوار (هزار ریال)	پرداخت جبرانی سرانه ماهیانه (تومان)
گوشت قرمز	۰.۱۰۲	۴۰۶	۱۱۷۵
گوشت مرغ	۰.۰۷۷	۲۴۶	۶۹۱
روغن نباتی	۰.۰۳۹	۱۱۳	۳۰۶
شکر	۰.۰۲۱	۵۸	۱۵۶
جمع	۰.۲۳۹	۸۲۳	۲۳۲۸

مأخذ: خسروی نژاد (۱۳۹۸)

این شاخص های رفاهی تغییرات مخارج کل، تغییرات جبرانی و پرداخت جبرانی سرانه است. شاخص تغییرات مخارج می تواند معیاری برای مشخص کردن میزان پرداخت یارانه جدید مدنظر قرار گیرد. از این رو در جدول (۷) میانگین وزنی تغییرات مخارج کل در دهک ها برای خانوارهای شهری در حالت افزایش ۱۰ درصدی قیمت آمده است.

جدول ۷: میانگین وزنی تغییرات مخارج کل ناشی از افزایش دهم درصدی قیمت کالای منتخب برای خانوارهای شهری در دهک‌های وزنی

دهک	گوشت قرمز	گوشت مرغ	روغن نباتی	شکر	جمع
دهک اول	۰.۰۷۹	۰.۱۱۶	۰.۰۶۸	۰.۰۴۰	۰.۳۰۳
دهک دوم	۰.۰۹۱	۰.۱۰۲	۰.۰۵۹	۰.۰۳۱	۰.۲۸۳
دهک سوم	۰.۱۰۲	۰.۰۹۹	۰.۰۵۰	۰.۰۲۸	۰.۲۷۹
دهک چهارم	۰.۱۰۵	۰.۰۸۸	۰.۰۴۵	۰.۰۲۴	۰.۲۶۲
دهک پنجم	۰.۱۰۸	۰.۰۷۹	۰.۰۴۰	۰.۰۲۱	۰.۲۴۸
دهک ششم	۰.۱۰۹	۰.۰۷۳	۰.۰۳۶	۰.۰۱۹	۰.۲۳۷
دهک هفتم	۰.۱۲۰	۰.۰۷۱	۰.۰۳۱	۰.۰۱۷	۰.۲۳۹
دهک هشتم	۰.۱۰۸	۰.۰۵۸	۰.۰۲۶	۰.۰۱۲	۰.۲۰۴
دهک نهم	۰.۱۰۸	۰.۰۵۱	۰.۰۲۱	۰.۰۱۱	۰.۱۹۱
دهک دهم	۰.۰۹۱	۰.۰۳۷	۰.۰۱۴	۰.۰۰۶	۰.۱۴۸

مأخذ: خسروی‌نژاد (۱۳۹۸)، برآورد و محاسبات ستون آخر مطالعه حاضر

ستون آخر و ششم جدول (۷) با عنوان «جمع» نشان‌دهنده حاصل جمع ارقام ستون‌های دوم تا پنجم می‌باشد. برای مثال رقم ۰/۳۰۳ از جمع تغییرات مخارج کل چهار کالای مورد بررسی برای دهک اول به دست آمده، یعنی $۰.۰۷۹ + ۰.۱۱۶ + ۰.۰۶۸ + ۰.۰۴۰ = ۰.۳۰۳$ است. این ستون مبنای محاسبه رقم یارانه نقدی جدید قرار گرفته و در جدول (۸) با آوردن مخارج کل و مخارج خوراکی‌ها سرانه برحسب دهک‌ها، عمل برآورد و محاسبه را نشان می‌دهد.

جدول ۸: میانگین وزنی مخارج کل، مخارج خوراکی‌ها، تغییرات مخارج کل (جدول ۷) سرانه و میزان پرداختی برحسب تغییرات دهم درصدی قیمت کالاهای منتخب برای خانوارهای شهری در دهک‌های وزنی

دهک	مخارج کل (سالانه / هزار ریال)	مخارج خوراکی‌ها (سالانه / هزار ریال)	جمع تغییرات مخارج (جدول ۷)	سرانه میزان پرداختی برحسب	
				مخارج کل (ماهانه / تومان)	مخارج خوراکی‌ها (ماهانه / تومان)
دهک اول	۸۳۴۷۶	۲۷۹۹۹	۰.۳۰۳	۲۱۰.۷۷۷	۷۰.۶۹۷
دهک دوم	۱۰۷۸۰۰	۳۵۵۲۱	۰.۲۸۳	۲۵۴.۲۲۸	۸۳.۷۷۰
دهک سوم	۱۲۱۴۳۲	۳۹۵۶۸	۰.۲۷۹	۲۸۲.۳۲۹	۹۱.۹۹۶
دهک چهارم	۱۳۹۰۹۹	۴۲۳۸۵	۰.۲۶۲	۳۰۳.۶۹۹	۹۲.۵۴۱
دهک پنجم	۱۵۹۶۹۹	۴۶۵۱۲	۰.۲۴۸	۳۳۰.۰۴۵	۹۶.۱۲۵
دهک ششم	۱۹۰۳۶۳	۵۱۴۸۶	۰.۲۳۷	۳۷۵.۹۶۷	۱۰۱.۶۸۵

برآورد اثرات اعطای یارانه های نقدی جدید بر شاخص های توزیع درآمد خانوارهای شهری در ساریوهای مختلف

۱۱۲،۴۳۲	۴۳۷،۴۰۰	۰،۲۳۹	۵۶۴۵۱	۲۱۹۶۱۵	دهک هفتم
۱۰۶،۵۴۶	۴۵۳،۷۹۰	۰،۲۰۴	۶۲۶۷۴	۲۶۶۹۳۵	دهک هشتم
۱۱۹،۹۸۹	۵۴۰،۰۸۴	۰،۱۹۱	۷۵۳۸۶	۳۳۹۳۲۰	دهک نهم
۱۱۸،۰۲۳	۷۱۸،۹۷۵	۰،۱۴۸	۹۵۶۹۴	۵۸۲۹۵۳	دهک دهم

مأخذ: داده های خام بودجه خانوار مرکز آمار ایران سال ۱۳۹۹، جدول ۷، برآورد و محاسبات مطالعه حاضر

برای محاسبه رقم یارانه پرداختی می توان از مخارج کل یا از مخارج خوراکی ها استفاده کرد. از آنجاکه ارقام محاسبه شده برای پرداخت برحسب مخارج کل بالا به نظر می رسد این ارقام سقف پرداخت بابت تغییرات افزایش ۱۰ درصدی قیمت است؛^۱ بنابراین، از مخارج خوراکی ها به عنوان پایه محاسبه استفاده شده و ستون آخر به عنوان تعیین مبلغ یارانه پرداختی مورد توجه قرار گرفته است. این ستون با عنوان «سرانه میزان پرداختی برحسب مخارج خوراکی ها» از ضرب تغییرات مخارج کل در ستون ۴ در مخارج خوراکی ها در ستون ۳ و سپس ضرب در ۱۰۰۰ و تقسیم آن بر رقم ۱۲۰۰ به دست آمده است. ارقام پرداختی ۷۰ هزار و ۶۹۷ تومان به صورت سرانه و ماهانه برای دهک اول شروع شده و به حداکثر حدود ۱۲۰ هزار تومان برای دهک نهم می رسد. ارقام پرداختی سرانه برای دهک سوم و چهارم خیلی به هم نزدیک است. انتخاب ارقام پرداختی را می توان با یک کف ۷۰ هزار تومان، یک رقم میانی ۹۰ هزار تومان^۲ و یک رقم ۱۱۰ هزار تومان به عنوان سقف پرداختی در نظر گرفت.

در مورد خانوارهای مستحق دریافت این یارانه جدید، با توجه به تبصره ۱۴ قانون بودجه در سال های گذشته و همچنین مطالعات انجام شده برای حذف خانوارها از یارانه نقدی، سه دهک بالایی یعنی دهک هشتم تا دهم را مناسب برای حذف تشخیص دادند. در اینجا ما نیز این سه دهک را از پوشش پرداخت یارانه جدید خارج کرده و سقف خانوارهای دریافت یارانه نقدی جدید، دهک هفتم در نظر می گیریم. یک سقف دهک هفتم و یک کف دریافت تا دهک پنجم به عنوان دو گزینه و مبالغ پرداختی در سه گزینه مدنظر قرار گرفت و سناریوها به شرح جدول (۹) تعریف شد.

۱. اثرات جانشینی کالاها در این برآورد و محاسبات در نظر گرفته نشده است، چنانچه این اثرات در نظر گرفته شود، سرجمع تغییرات مخارج کل کمتر خواهد بود.

۲. معادل ۹۸ درصد میزان پرداخت دهک های سوم و چهارم

جدول ۹: سناریوهای چهارگانه حذف یارانه‌های نقدی

مبلغ یارانه جدید ماهانه / سرانه تومان	حداکثر مخارج کل دهک بالایی		سناریو	
	ماهانه / سرانه تومان	سالانه / خانوار هزار ریال	شرح سناریو پرداخت یارانه نقدی جدید	شماره
۷۰,۰۰۰	۱,۳۳۱,۸۲۵	۱۵۹,۸۱۹	دهک اول لغایت دهک پنجم (تا حداکثر مخارج دهک پنجم)	۱
۷۰,۰۰۰	۱,۸۳۱,۵۰۰	۲۱۹,۷۸۰	دهک اول لغایت دهک هفتم (تا حداکثر مخارج دهک هفتم)	۲
۹۰,۰۰۰	۱,۳۳۱,۸۲۵	۱۵۹,۸۱۹	دهک اول لغایت دهک پنجم (تا حداکثر مخارج دهک پنجم)	۳
۱۱۰,۰۰۰	۱,۳۳۱,۸۲۵	۱۵۹,۸۱۹	دهک اول لغایت دهک پنجم (تا حداکثر مخارج دهک پنجم)	۴

مأخذ: جدول ۸، برآورد و محاسبات مطالعه حاضر

۵- اثرات حذف یارانه نقدی بر توزیع در آمد (مخارج کل)

همان‌گونه که در قسمت قبل بیان شد، برای ارزیابی اثرات اجرای پرداخت یارانه نقدی جدید بر شاخص‌های توزیع درآمد، متغیر مخارج چهار گزینه سیاستی در نظر گرفته شده است. این چهار گزینه عبارت‌اند از: (۱) پرداخت یارانه نقدی جدید سرانه و ماهیانه ۷۰ هزار تومانی به خانوارهای دهک‌های اول تا حداکثر مخارج کل دهک پنجم شهری، (۲) پرداخت یارانه نقدی جدید سرانه و ماهیانه ۷۰ هزار تومانی به خانوارهای دهک‌های اول تا حداکثر مخارج کل دهک هفتم شهری، (۳) پرداخت یارانه نقدی جدید سرانه و ماهیانه ۹۰ هزار تومانی به خانوارهای دهک‌های اول تا حداکثر مخارج کل دهک پنجم شهری و (۴) پرداخت یارانه نقدی جدید سرانه و ماهیانه ۱۰ هزار تومانی به خانوارهای دهک‌های اول تا حداکثر مخارج کل دهک پنجم شهری. در ادامه به ارزیابی وضعیت توزیع مخارج کل در هر یک از گزینه‌های پیش‌گفته می‌پردازیم.

۵-۱- سناریو اول: پرداخت سرانه ۷۰ هزار تومانی به خانوارهای دهک اول لغایت دهک پنجم

این ارزیابی شامل دو قسمت تغییرات آماره‌های توزیع مخارج و تغییرات شاخص‌های نابرابری می‌شود. ابتدا تغییرات توزیع مخارج و پس از آن شاخص‌های نابرابری آمده است. تغییرات مخارج بر اساس سناریو اول: در این سناریو به هر خانوار شهری در دهک‌های اول تا پنجم به‌طور سرانه مبلغ ۷۰ هزار تومان یارانه نقدی جدید پرداخت خواهد شد. جدول ۱۰ چندک‌های تجمعی و آماره‌های وزنی مخارج کل خانوارهای شهری پس از اعمال این سناریو را نشان می‌دهد.

جدول ۱۰: کوانتیل (چندک)‌های تجمعی و آماره‌های توزیع وزنی مخارج کل سالانه خانوارهای شهری: سناریو اول

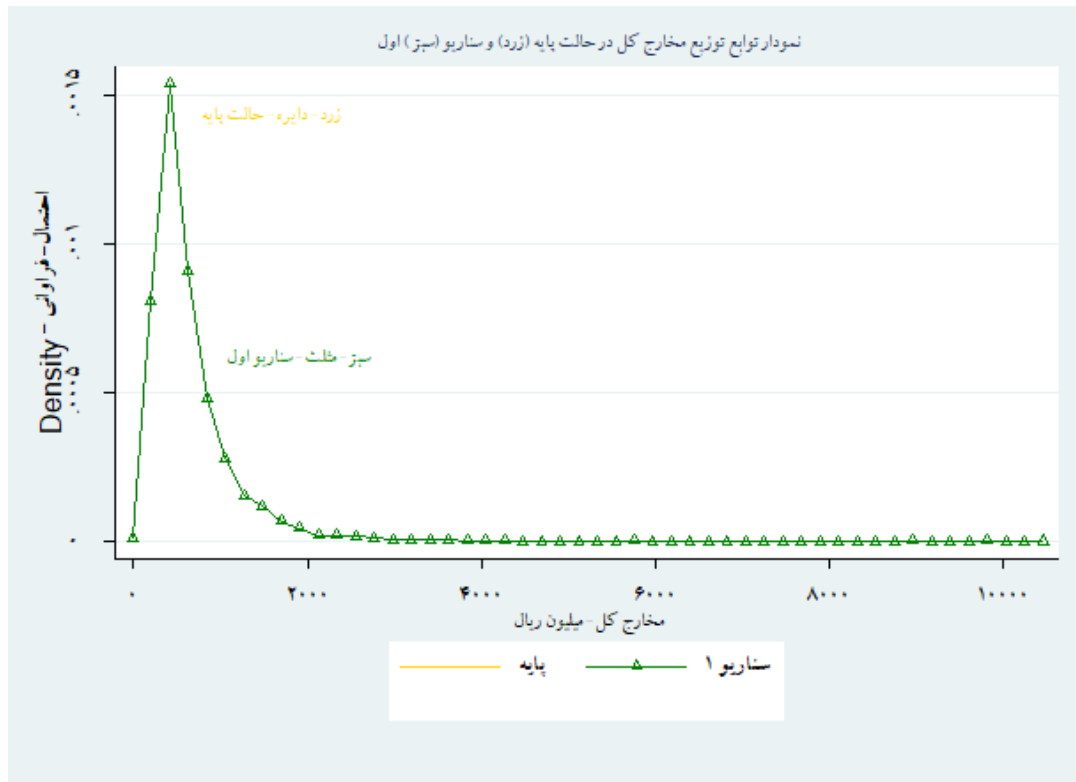
آماره‌های توزیع	کمیت	کوانتیل (درصد)	مخارج (میلیون ریال)
تعداد مشاهدات (خانوار)	۱۹۳۰۶	۱	۱۱۲,۷۴
میانگین وزنی (میلیون ریال)	۶۴۷,۹۱	۵	۱۹۸,۳۵
انحراف معیار	۵۱۷,۰۸	۱۰	۲۵۰,۲۴
چولگی	۵,۰۳	۲۵	۳۵۹,۰۱
کشیدگی	۶۱,۴۳	۵۰	۵۱۵
حداقل (میلیون ریال)	۲۸,۵۲	۷۵	۷۶۵,۳
	۳۰,۵۷	۹۰	۱۱۷۳,۳
حداکثر (میلیون ریال)	۹۸۱۵,۸	۹۵	۱۵۱۷,۲
	۱۰۴۱۶	۹۹	۲۵۳۸,۹

مأخذ: داده‌های خام بودجه خانوار مرکز آمار ایران سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات مطالعه حاضر

بر اساس جدول ۱۰ میانگین مخارج کل خانوارهای شهری پس از اعطای یارانه نقدی جدید از ۶۳۴,۶۸ (جدول ۴) به ۶۴۷,۹۱ میلیون ریال افزایش خواهد یافت. میانه توزیع از ۴۹۸,۶ به ۵۱۵ میلیون ریال افزایش یافته است. انحراف معیار اندکی کاهش (از ۵۲۴,۵ به ۵۱۷,۰۸) می‌یابد. ضریب چولگی افزایش یافته از ۴,۸۷ به ۵,۰۳ می‌رسد، همچنین شاهد افزایش ضریب کشیدگی توزیع از ۵۸,۵۶ به ۶۱,۴۳ هستیم.

افزون بر موارد فوق، به ازاء چندک‌های ۱ تا ۵۰ در ستون سوم، پس از اعمال سناریو اول مقادیر مخارج کل متناظر آن‌ها در ستون چهارم جدول ۴ نسبت به حالت پایه افزایش یافته، چراکه در این سناریو فقط به خانوارهای دهک اول تا پنجم یارانه جدید پرداخت شده است. این افزایش به‌گونه‌ای است که برای صدک یکم از ۹۹,۵ به ۱۱۲,۷ میلیون ریال، صدک ۵ از ۱۷۶,۳ به ۱۹۸,۴ میلیون ریال، صدک ۱۰ از ۲۲۶,۶ به ۲۵۰,۲ میلیون ریال و در ادامه صدک ۲۵ از ۳۳۰,۶ به ۳۵۹ میلیون ریال و نهایتاً صدک ۵۰ از ۴۹۸,۶ به ۵۱۵ میلیون ریال رسیده است.

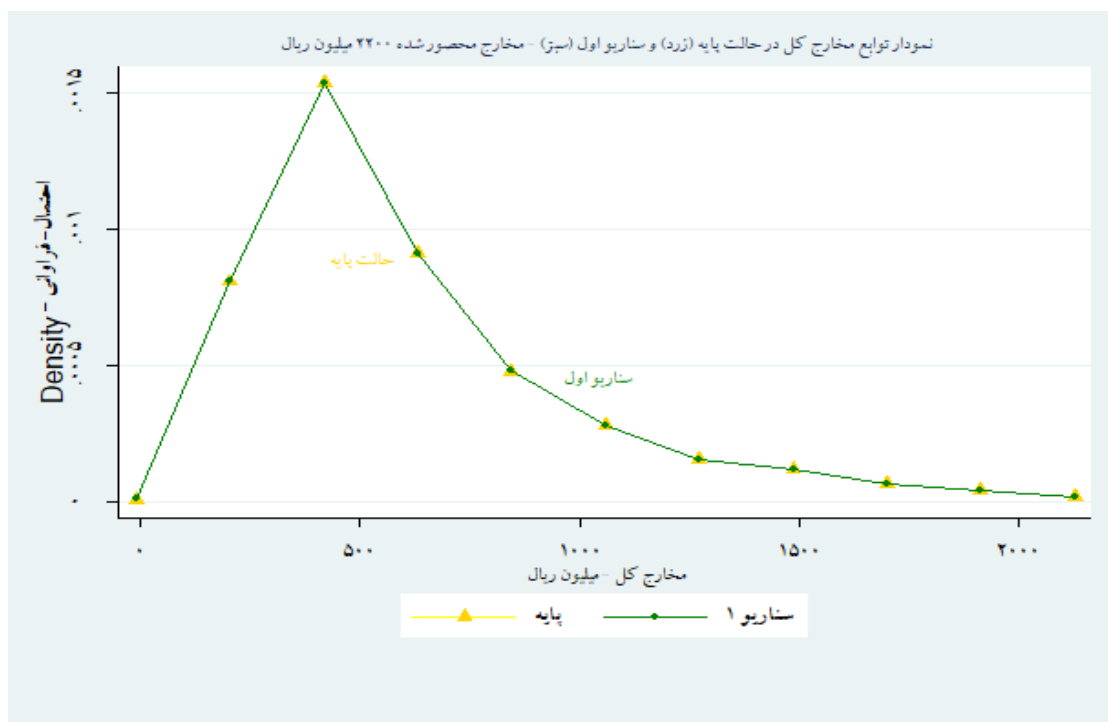
به‌منظور درک تصویری از تغییرات توزیع مخارج کل در اثر اجرای سناریو اول نمودار تابع چگالی آن رسم شده است. در نمودار ۲ مخارج کل پس از پرداخت یارانه نقدی جدید، کشیدگی بیشتری پیدا کرده است. در این نمودار حد بالای مخارج کل سالانه در محور افقی کمی بیش از ۱۰۰۰۰ میلیون ریال است؛ بنابراین، تغییرات در قسمت درآمدهای پایین و میانی را به‌خوبی نشان نمی‌دهد.

نمودار ۲: تابع چگالی توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۷۰ هزار تومانی در سناریو اول

برای نشان دادن بهتر این تغییرات در نمودار ۳ حد بالای مخارج کل سالانه ۲۲۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است. این رقم با توجه به کمیت های مخارج کل در صدک های ۹۹ و ۹۵ در جدول ۴ تعیین شده است. همان گونه که ملاحظه می شود پس از اعمال این سناریو، منحنی توزیع مخارج کل برآورد شده به روش کرنل (سبزنگ) به طور خیلی جزئی به سمت چپ و بالا منتقل شده و سپس با منحنی توزیع قبلی همسان می شود.

نمودار ۳: تابع چگالی توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۷۰ هزار تومانی در سناریو اول با حد بالای محدود شده ۲۲۰۰ میلیون ریال

تغییرات شاخص های نابرابری در سناریو اول: نتایج حاصل از اعمال گزینه اول سیاستی (پرداخت سرانه مبلغ ۷۰ هزار تومان یارانه نقدی جدید به خانوارهای شهری دهک های اول تا پنجم) در جدول ۱۱ آمده است. تحت این سناریو نسبت مخارج دهک نهم به دهک اول از ۵/۱۷۸ برابر در حالت پایه به ۴/۶۸۹ برابر کاهش می یابد. این تغییر کاهشی در نسبت مخارج دهک نهم به دهک پنجم به میزان خیلی کمتری دیده می شود، به طوری که نسبت مذکور از ۲/۳۵۳ برابر به ۲/۲۷۸ برابر کاهش خواهد یافت. نسبت مخارج دهک پنجم به دهک اول از ۲/۱۹۸ به ۲/۰۵۸ برابر و نسبت مخارج صدک ۱۷۵ به صدک ۱۵۰ (میانه توزیع) از ۲/۳۱۵ به ۲/۱۳۲ کاهش خواهد یافت. برآیند اثرات اعمال این سیاست، کاهش نسبت های نابرابری است که می توان آن را در افزایش ضریب جینی مشاهده کرد. به طوری که ضریب جینی از ۰/۳۶۵۳۰ به ۰/۳۴۸۴۰ کاهش خواهد یافت؛ یعنی با اعمال این سیاست، نابرابری کاهش می یابد.

جدول ۱۱: نسبت‌ها و شاخص‌های نابرابری برای متغیر مخارج کل: سناریو اول

عنوان	حالت پایه	سناریو اول
نسبت مخارج دهک نهم به دهک اول	۵/۱۷۸	۴/۶۸۹
نسبت مخارج دهک نهم به دهک پنجم	۲/۳۵۳	۲/۲۷۸
نسبت مخارج دهک پنجم به دهک اول	۲/۱۹۸	۲/۰۵۸
نسبت مخارج چارک سوم (صدک ۷۵) به دهک پنجم (صدک ۵۰)	۲/۳۱۵	۲/۱۳۲
ضریب جینی	۰/۳۶۵۳۰	۰/۳۴۸۴۰

مأخذ: یافته‌های تحقیق

۵-۲- سناریو دوم: پرداخت سرانه ۷۰ هزار تومانی به خانوارهای دهک اول لغایت دهک هفتم

این سناریو از نظر مبلغ پرداختی همانند سناریو اول بوده اما از نظر تعداد خانوارها، سطح پوشش از پنج دهک اول به هفت دهک افزایش یافته است؛ بنابراین، می‌توان نتایجی همسو با سناریو قبلی به دست آورد. تغییرات مخارج بر اساس سناریو دوم: در این سناریو به هر خانوار شهری در دهک‌های اول تا هفتم به‌طور سرانه مبلغ ۷۰ هزار تومان یارانه نقدی جدید پرداخت خواهد شد. جدول ۱۲ چندک‌های تجمعی و آماره‌های وزنی مخارج کل خانوارهای شهری پس از اعمال این سناریو را نشان می‌دهد.

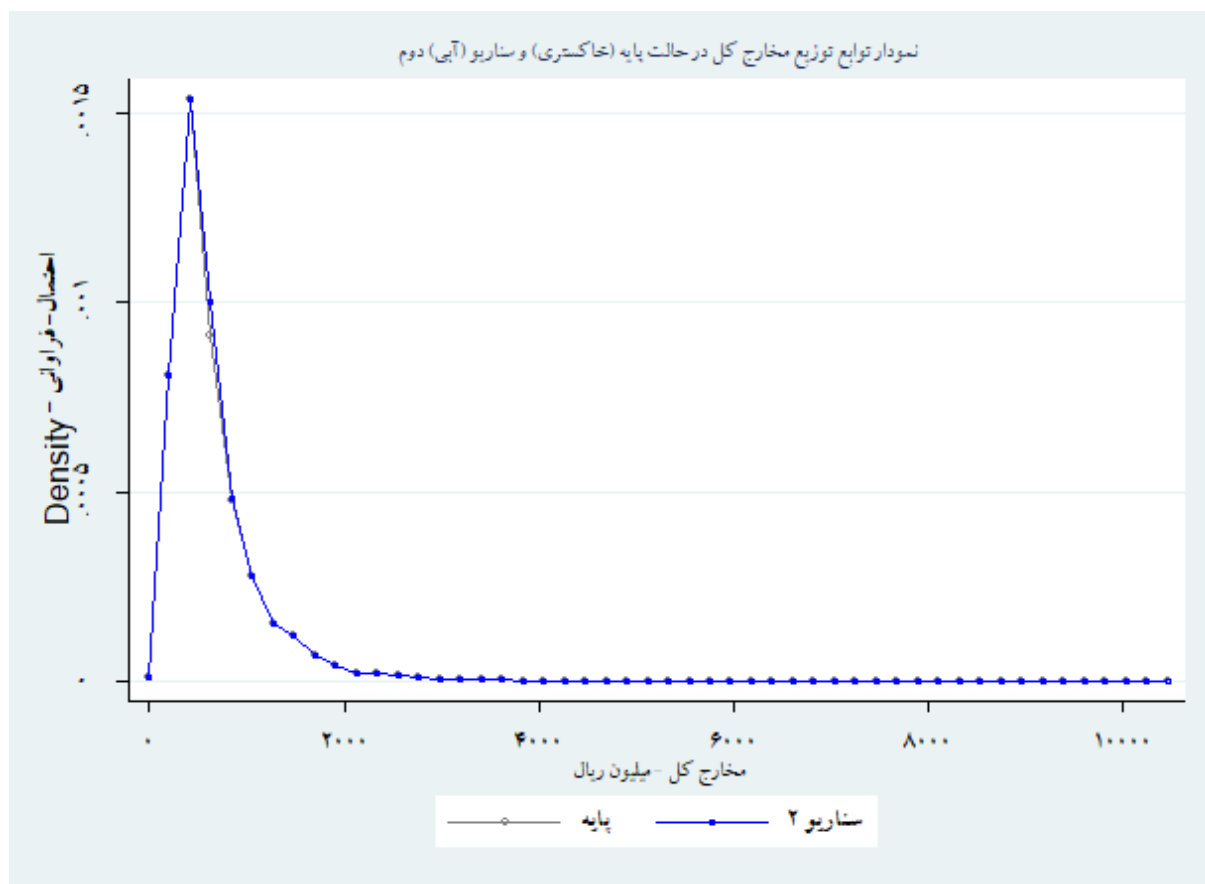
جدول ۱۲: کوانتیل (چندک)‌های تجمعی و آماره‌های توزیع وزنی مخارج کل سالانه خانوارهای شهری: سناریو دوم

آماره‌های توزیع	کمیت	کوانتیل (درصد)	مخارج (میلیون ریال)
تعداد مشاهدات (خانوار)	۱۹۳۰۶	۱	۱۱۲,۷۴
میانگین وزنی (میلیون ریال)	۶۵۳,۶۸	۵	۱۹۸,۳۵
انحراف معیار	۵۱۶,۶۱	۱۰	۲۵۰,۲۴
چولگی	۵,۰۱	۲۵	۳۵۹,۰۱
کشیدگی	۶۱,۴۳	۵۰	۵۲۹,۲۸
حداقل (میلیون ریال)	۲۸,۵۲	۷۵	۷۶۵,۷
	۳۰,۵۷	۹۰	۱۱۷۳,۳
حداکثر (میلیون ریال)	۹۸۱۵,۸	۹۵	۱۵۱۷,۲
	۱۰۴۱۶	۹۹	۲۵۳۸,۹

مأخذ: داده‌های خام بودجه خانوار مرکز آمار ایران سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات مطالعه حاضر

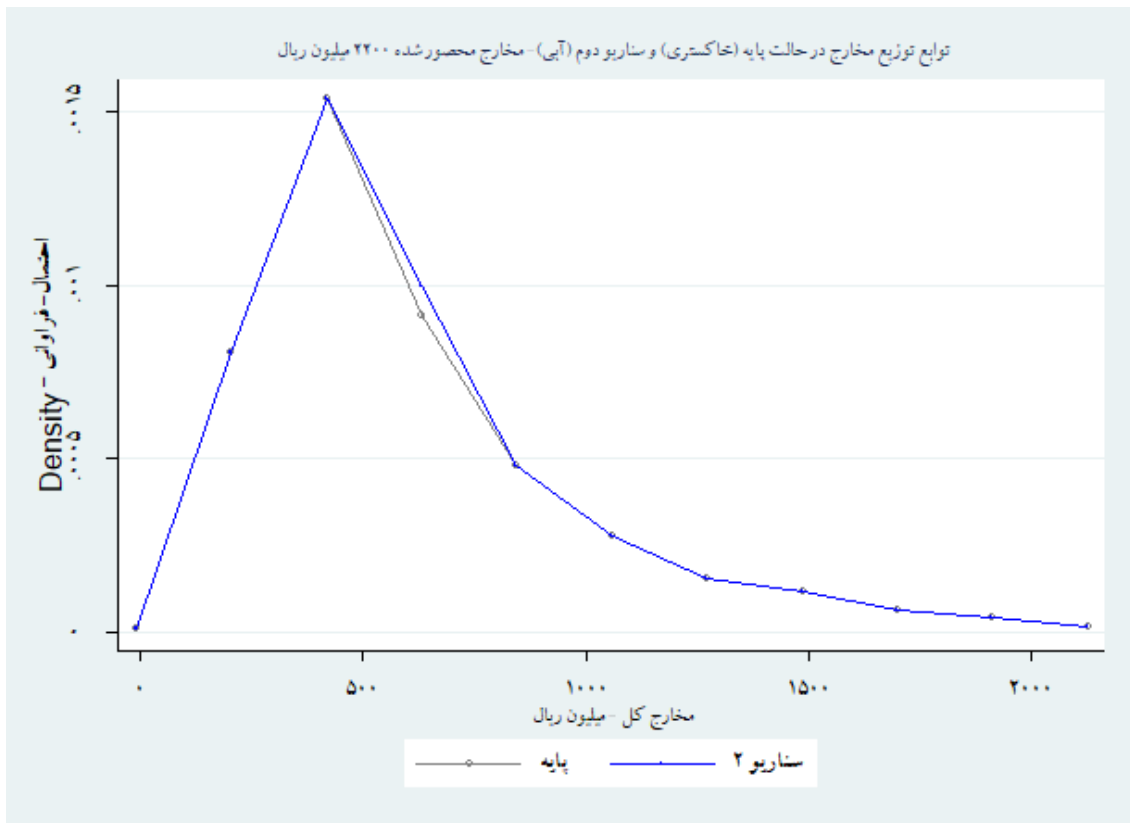
بر اساس جدول ۱۲ میانگین مخارج کل خانوارهای شهری پس از اعطای یارانه نقدی جدید از ۶۳۴,۶۸ (جدول ۴) به ۶۵۳,۶۸ میلیون ریال افزایش خواهد یافت. میانه توزیع از ۴۹۸,۶ به ۵۲۹,۲۸ میلیون ریال افزایش می‌یابد. انحراف معیار از ۵۲۴,۵ به ۵۱۶,۶۱ کاهش خواهد یافت. ضریب چولگی نیز افزایش یافته از ۴,۸۷ به ۵,۰۱ می‌رسد، همچنین شاهد افزایش ضریب کشیدگی توزیع از ۵۸,۵۶ به ۶۱,۴۳ خواهیم بود.

علاوه بر موارد فوق، به ازاء چندک‌های ۱ تا ۷۵ در ستون سوم، پس از اعمال سناریو دوم مقادیر مخارج کل متناظر آن‌ها در ستون چهارم جدول ۴ نسبت به حالت پایه افزایش یافته، چراکه در این سناریو فقط به خانوارهای دهک اول تا هفتم یارانه جدید پرداخت شده است. این افزایش به‌گونه‌ای است که برای صدک یکم از ۹۹,۵ به ۱۱۲,۷ میلیون ریال، صدک ۵ از ۱۷۶,۳ به ۱۹۸,۴ میلیون ریال، صدک ۱۰ از ۲۲۶,۶ به ۲۵۰,۲ میلیون ریال و در ادامه صدک ۲۵ از ۳۳۰,۶ به ۳۵۹ میلیون ریال، صدک ۵۰ از ۴۹۸,۶ به ۵۲۹,۳ میلیون ریال و نهایتاً صدک ۷۵ با اندکی افزایش از ۷۶۵,۳ به ۷۶۵,۷ میلیون ریال رسیده است. برای درک شهودی از تغییرات توزیع مخارج کل در اثر اجرای سناریو دوم، نمودار تابع چگالی حالت پایه و سناریو دوم در نمودار ۴ رسم شده است.

نمودار ۴: تابع چگالی توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۷۰ هزار تومانی در سناریو دوم

برای ارائه تصویری بهتر از تغییرات ناشی از حذف یارانه نقدی بر نمودار تابع چگالی، در نمودار ۵ حد بالای مخارج کل ۲۲۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است.

نمودار ۵: تابع چگالی احتمال توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۷۰ هزار تومانی در سناریو دوم با حد بالای محدود شده ۲۲۰۰ میلیون ریال

تغییرات شاخص‌های نابرابری در سناریو دوم: نتایج حاصل از اعمال گزینه دوم سیاستی (پرداخت سرانه مبلغ ۷۰ هزار تومان یارانه نقدی جدید به خانوارهای شهری دهک‌های اول تا هفتم) در جدول ۱۳ آمده است. تحت این سناریو نسبت مخارج دهک نهم به دهک اول از ۵/۱۷۸ برابر در حالت پایه به ۴/۶۸۹ برابر کاهش می‌یابد. این تغییر کاهش در نسبت مخارج دهک نهم به دهک پنجم به میزان خیلی کمتری دیده می‌شود، به طوری که نسبت مذکور از ۲/۳۵۳ برابر به ۲/۲۱۷ برابر کاهش خواهد یافت. نسبت مخارج دهک پنجم به دهک اول از ۲/۱۹۸ به ۲/۱۱۴ برابر و نسبت مخارج صدک ۱۷۵ به صدک ۱۵۰ (میانگین توزیع) از ۲/۳۱۵ به ۲/۱۳۳ کاهش خواهد یافت. برآیند اثرات اعمال این سیاست، کاهش نسبت‌های نابرابری است که می‌توان آن را در افزایش ضریب جینی مشاهده کرد. به طوری که ضریب جینی از ۰/۳۶۵۳۰ به ۰/۳۴۷۱۲ کاهش خواهد یافت؛ یعنی با اعمال این سیاست، نابرابری کاهش می‌یابد.

جدول ۱۳: نسبت ها و شاخص های نابرابری برای متغیر مخارج کل: سناریو دوم

عنوان	حالت پایه	سناریو دوم
نسبت مخارج دهک نهم به دهک اول	۵/۱۷۸	۴/۶۸۹
نسبت مخارج دهک نهم به دهک پنجم	۲/۳۵۳	۲/۲۱۷
نسبت مخارج دهک پنجم دهک اول	۲/۱۹۸	۲/۱۱۴
نسبت مخارج چارک سوم (صدک ۷۵) به دهک پنجم (صدک ۵۰)	۲/۳۱۵	۲/۱۳۳
ضریب جینی	۰/۳۶۵۳۰	۰/۳۴۷۱۲

مأخذ: یافته های تحقیق

۵-۳- سناریو سوم: پرداخت سرانه ۹۰ هزار تومانی به خانوارهای دهک اول الی دهک پنجم

این سناریو از نظر سطح پوشش یا خانوارهای مشمول دریافت یارانه همانند سناریو اول بوده ولی میزان یارانه پرداختی به ۹۰ هزار تومان افزایش یافته است.

تغییرات مخارج بر اساس سناریو سوم: در این سناریو به هر خانوار شهری در دهک های اول تا پنجم به طور سرانه مبلغ ۹۰ هزار تومان یارانه نقدی جدید پرداخت خواهد شد. جدول ۱۴ چندک های تجمعی و آماره های وزنی مخارج کل خانوارهای شهری پس از اعمال این سناریو را نشان می دهد.

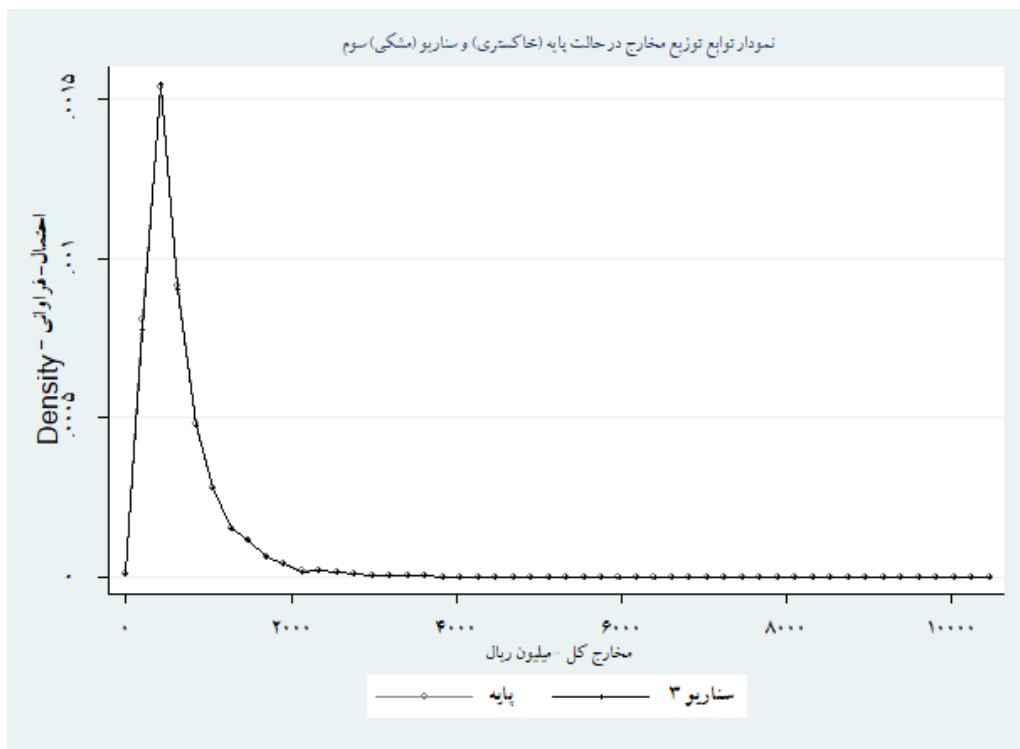
جدول ۱۴: کوانتیل (چندک) های تجمعی و آماره های توزیع وزنی مخارج کل سالانه خانوارهای شهری: سناریو سوم

آماره های توزیع	کمیت	کوانتیل (درصد)	مخارج (میلیون ریال)
تعداد مشاهدات (خانوار)	۱۹۳۰۶	۱	۱۱۶,۸۶
میانگین وزنی (میلیون ریال)	۶۵۱,۶۸	۵	۲۰۳,۸۶
انحراف معیار	۵۱۵,۰۴	۱۰	۲۵۶,۵۸
چولگی	۵,۰۸	۲۵	۳۶۶,۸۸
کشیدگی	۶۲,۲۶	۵۰	۵۱۹,۶
حداقل (میلیون ریال)	۳۰,۹۲	۷۵	۷۶۵,۳
	۳۲,۹۷	۹۰	۱۱۷۳,۳
حداکثر (میلیون ریال)	۹۸۱۵,۸	۹۵	۱۵۱۷,۲
	۱۰۴۱۶	۹۹	۲۵۳۸,۹

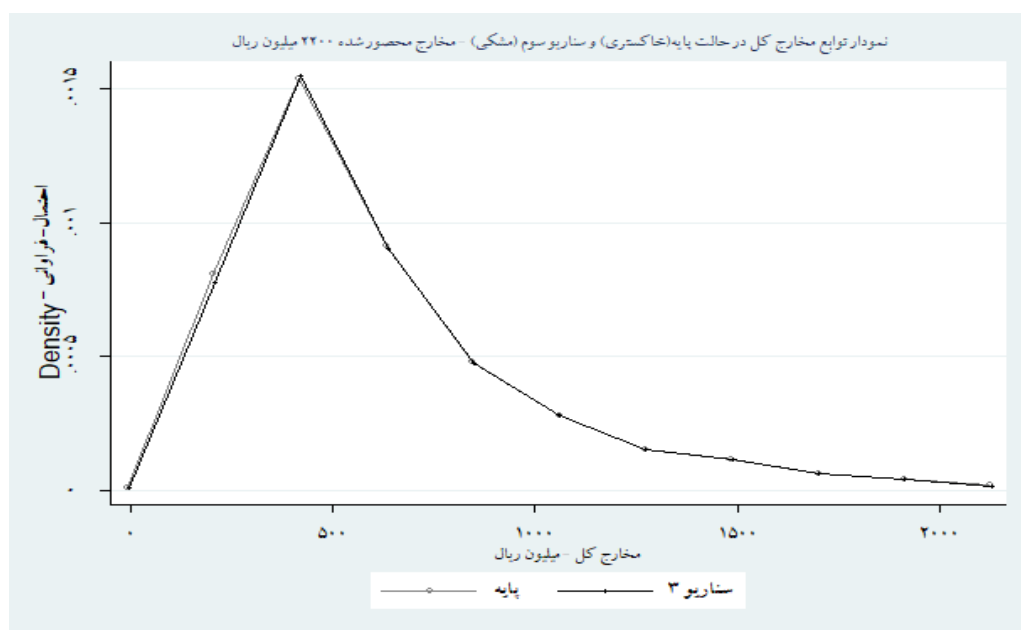
مأخذ: داده های خام بودجه خانوار مرکز آمار ایران سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات مطالعه حاضر

بر اساس جدول ۱۴ پس از اعمال این سناریو، میانگین مخارج کل از ۶۳۴,۶۸ (جدول ۴) به ۶۵۱,۶۸ میلیون ریال افزایش می یابد. میانه توزیع از ۴۹۸,۶ به ۵۱۹,۶ افزایش و انحراف معیار از ۵۲۴,۵ به ۵۱۵,۰۴ کاهش خواهد یافت. ضریب چولگی از ۴,۸۷ به ۵,۰۸ افزایش داشته است. ضریب کشیدگی توزیع نیز افزایش داشته و از ۵۸,۵۶ به ۶۲,۲۶ رسیده است.

همچنین پس از اعمال این سناریو، مقادیر مخارج کل به ازای چندک‌های ۱ تا ۵۰ دچار تغییر شده و چندک‌های بالاتر تغییر نداشته‌اند. علت آن است که در این سناریو فقط به خانوارهای دهک اول تا پنجم یارانه جدید پرداخت شده است، بنابراین مخارج کل گزارش شده در چندک‌های ۷۵ تا ۹۹ در جدول (۱۴) همانند جدول ۴ است. برای صدک‌های ۱ تا ۵۰، ما شاهد تغییرات در مخارج کل هستیم، به گونه‌ای که برای صدک یکم از ۹۹,۵ به ۱۱۶,۹ میلیون ریال، صدک ۵ از ۱۷۶,۳ به ۲۰۳,۹ میلیون ریال، صدک ۱۰ از ۲۲۶,۶ به ۲۵۶,۶ میلیون ریال و در ادامه صدک ۲۵ از ۳۳۰,۶ به ۳۶۶,۹ میلیون ریال و نهایتاً صدک ۵۰ از ۴۹۸,۶ به ۵۱۹,۶ میلیون ریال خواهد رسید. مقایسه تابع چگالی این سناریو با حالت اولیه در نمودارهای ۶ و ۷ آمده است.

نمودار ۶: تابع چگالی توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۹۰ هزار تومانی در سناریو سوم

نمودار ۷: تابع چگالی احتمال توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۹۰ هزار تومانی در سناریو سوم

با حد بالای محدود شده ۲۲۰۰ میلیون ریال

تغییرات شاخص های نابرابری در سناریو سوم: جدول ۱۵ نتایج سناریو سوم (پرداخت سرانه مبلغ ۹۰ هزار تومان یارانه نقدی جدید به خانوارهای شهری دهک های اول تا پنجم) را نشان می دهد. با اجرای این گزینه سیاستی، نسبت مخارج دهک نهم به دهک اول از ۵/۱۷۸ برابر در حالت پایه به ۴/۵۷۳ برابر کاهش می یابد. این تغییر کاهشی در نسبت مخارج دهک نهم به دهک پنجم به میزان خیلی کمتری دیده می شود، به طوری که نسبت مذکور از ۲/۳۵۳ به ۲/۲۵۸ برابر کاهش خواهد یافت. نسبت مخارج دهک پنجم به دهک اول از ۲/۱۹۸ به ۲/۰۲۴ برابر و نسبت مخارج صدک ۱۷۵ام به صدک ۵۰ام (میانگین توزیع) از ۲/۳۱۵ به ۲/۰۸۶ کاهش خواهد یافت. برآیند اثرات اعمال این سیاست، کاهش نسبت های نابرابری است که می توان آن را در افزایش ضریب جینی مشاهده کرد، به طوری که ضریب جینی از ۰/۳۶۵۳۰ به ۰/۳۴۳۷۶ کاهش خواهد یافت؛ یعنی با اعمال این سیاست نابرابری کاهش می یابد.

جدول ۱۵: نسبت ها و شاخص های نابرابری برای متغیر مخارج کل: سناریو سوم

عنوان	حالت پایه	سناریو سوم
نسبت مخارج دهک نهم به دهک اول	۵/۱۷۸	۴/۵۷۳
نسبت مخارج دهک نهم به دهک پنجم	۲/۳۵۳	۲/۲۵۸
نسبت مخارج دهک پنجم به دهک اول	۲/۱۹۸	۲/۰۲۴
نسبت مخارج چارک سوم (صدک ۷۵) به دهک پنجم (صدک ۵۰)	۲/۳۱۵	۲/۰۸۶
ضریب جینی	۰/۳۶۵۳۰	۰/۳۴۳۷۶

مأخذ: یافته های تحقیق

۵-۴- سناریو چهارم: پرداخت سرانه ۱۱۰ هزار تومانی به خانوارهای دهک اول لغایت دهک پنجم

این سناریو از نظر سطح پوشش یا خانوارهای مشمول دریافت یارانه همانند سناریو اول بوده اما میزان یارانه پرداختی به ۱۱۰ هزار تومان افزایش یافته است.

تغییرات مخارج بر اساس سناریو چهارم: در این سناریو به هر خانوار شهری در دهک‌های اول تا پنجم به‌طور سرانه مبلغ ۱۱۰ هزار تومان یارانه نقدی جدید پرداخت خواهد شد. جدول ۱۶ چندک‌های تجمعی و آماره‌های وزنی مخارج کل خانوارهای شهری پس از اعمال این سناریو را نشان می‌دهد.

جدول ۱۶: کوانتیل (چندک)‌های تجمعی و آماره‌های توزیع وزنی مخارج کل سالانه خانوارهای شهری: سناریو چهارم

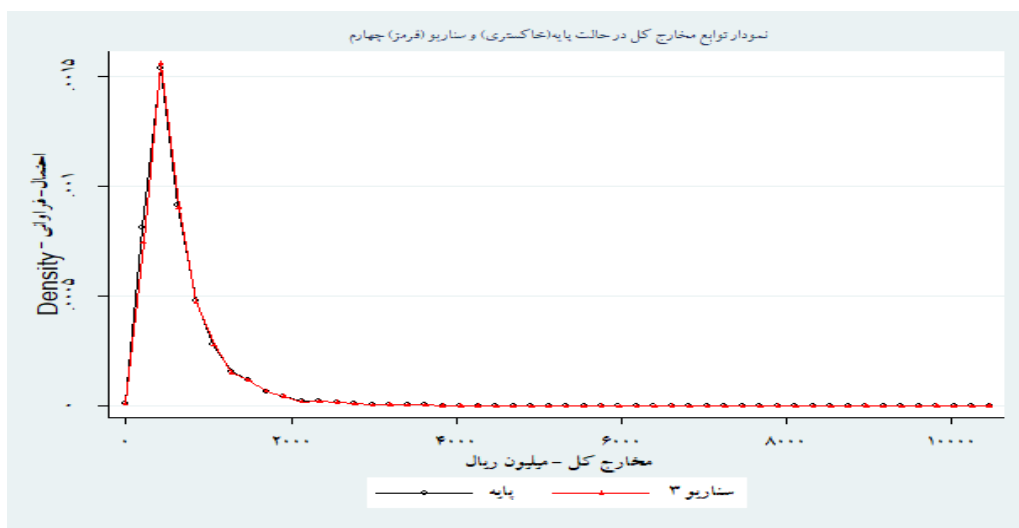
آماره‌های توزیع	کمیت	کوانتیل (درصد)	مخارج (میلیون ریال)
تعداد مشاهدات (خانوار)	۱۹۳۰۶	۱	۱۲۰,۴۳
میانگین وزنی (میلیون ریال)	۶۵۵,۴۶	۵	۲۱۰,۵۰
انحراف معیار	۵۱۳,۰۳	۱۰	۲۶۲,۹۰
چولگی	۵,۱۲	۲۵	۳۷۴,۶۶
کشیدگی	۶۳,۰۸	۵۰	۵۲۴,۶
حداقل (میلیون ریال)	۳۳,۲۲	۷۵	۷۶۵,۳
	۳۵,۳۷	۹۰	۱۱۷۳,۳
حداکثر (میلیون ریال)	۹۸۱۵,۸	۹۵	۱۵۱۷,۲
	۱۰۴۱۶	۹۹	۲۵۳۸,۹

مأخذ: داده‌های خام بودجه خانوار مرکز آمار ایران سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات مطالعه حاضر

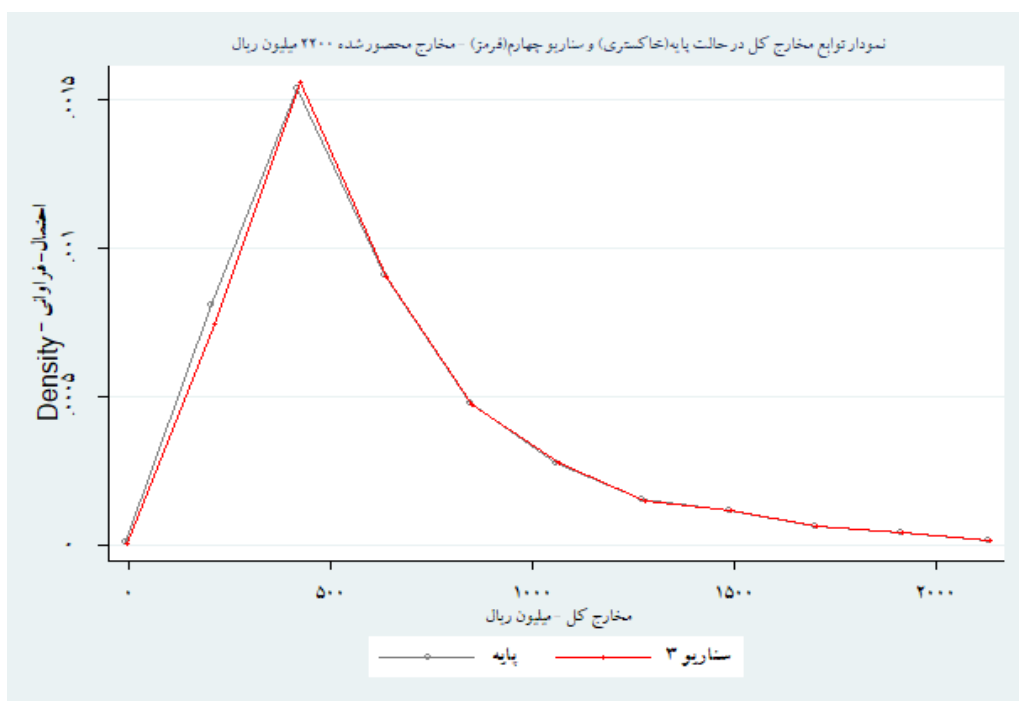
بر اساس جدول ۱۶ پس از اعمال این سناریو، میانگین مخارج کل از ۶۳۴,۶۸ (جدول ۴) به ۶۵۵,۴۶ میلیون ریال افزایش می‌یابد. میانه توزیع از ۴۹۸,۶ به ۵۲۴,۶ افزایش و انحراف معیار از ۵۲۴,۵ به ۵۱۳,۰۳ کاهش خواهد یافت. ضریب چولگی از ۴,۸۷ به ۵,۱۲ افزایش خواهد داشت. ضریب کشیدگی توزیع نیز افزایش داشته و از ۵۸,۵۶ به ۶۳,۰۸ می‌رسد.

همچنین پس از اعمال این سناریو، مقادیر مخارج کل به ازای چندک‌های ۱ تا ۵۰ دچار تغییر شده و چندک‌های بالاتر تغییر ندارند. برای صدک‌های ۱ تا ۵۰، ما شاهد تغییرات در مخارج کل هستیم به‌گونه‌ای که برای صدک یکم از ۹۹,۵ به ۱۲۰,۴ میلیون ریال، صدک ۵ از ۱۷۶,۳ به ۲۱۰,۵ میلیون ریال، صدک ۱۰ از ۲۲۶,۶ به ۲۶۲,۹ میلیون ریال و در ادامه صدک ۲۵ از ۳۳۰,۶ به ۳۷۴,۷ میلیون ریال و نهایتاً صدک ۵۰ از ۴۹۸,۶ به ۵۲۴,۶ میلیون ریال خواهد رسید. مقایسه تابع چگالی این سناریو با حالت اولیه در نمودارهای ۸ و ۹ آمده است.

نمودار ۸: تابع چگالی توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۱۱۰ هزار تومانی در سناریو چهارم

نمودار ۹: تابع چگالی احتمال توزیع مخارج کل قبل و پس از پرداخت یارانه سرانه ۱۱۰ هزار تومانی در سناریو چهارم با حد بالای محدودشده ۲۲۰۰ میلیون ریال

تغییرات شاخص‌های نابرابری در سناریو چهارم: جدول ۱۷ نتایج سناریو سوم (پرداخت سرانه مبلغ ۱۱۰ هزار تومان یارانه نقدی جدید به خانوارهای شهری دهک‌های اول تا پنجم) را نشان می‌دهد. با اجرای این گزینه سیاستی نسبت مخارج دهک نهم به دهک اول از ۵/۱۷۸ برابر در حالت پایه به ۴/۴۶۳ برابر کاهش می‌یابد. تغییر کاهشی در نسبت مخارج دهک نهم به دهک پنجم به میزان کمتری خواهد بود، به گونه‌ای که این نسبت

از ۲/۳۵۳ برابر به ۲/۲۳۷ برابر کاهش خواهد یافت. نسبت مخارج دهک پنجم به دهک اول از ۲/۱۹۸ به ۱/۹۶۶ برابر و نسبت مخارج صدک ۷۵ام به صدک ۵۰ام (میان‌توزیع) از ۲/۳۱۵ به ۲/۰۴۳ کاهش خواهد یافت. ضریب جینی نیز از ۰/۳۶۵۳۰ به ۰/۳۳۹۲۲ کاهش خواهد یافت؛ یعنی با اعمال این سیاست نابرابری کاهش می‌یابد.

جدول ۱۷: نسبت‌ها و شاخص‌های نابرابری برای متغیر مخارج کل: سناریو چهارم

عنوان	حالت پایه	سناریو چهارم
نسبت مخارج دهک نهم به دهک اول	۵/۱۷۸	۴/۴۶۳
نسبت مخارج دهک نهم به دهک پنجم	۲/۳۵۳	۲/۲۳۷
نسبت مخارج دهک پنجم به دهک اول	۲/۱۹۸	۱/۹۶۶
نسبت مخارج چارک سوم (صدک ۷۵) به دهک پنجم (صدک ۵۰)	۲/۳۱۵	۲/۰۴۳
ضریب جینی	۰/۳۶۵۳۰	۰/۳۳۹۲۲

مأخذ: یافته‌های تحقیق

۶- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

هدف از گزارش حاضر برآورد اثرات اعطای یارانه‌های نقدی جدید بر شاخص‌های توزیع متغیر مخارج کل خانوارهای شهری در سناریوهای مختلف است. به‌منظور برآورد اثرات اعطای یارانه نقدی جدید ابتدا چهار سناریو زیر طراحی شد:

سناریو اول: پرداخت سرانه ۷۰ هزار تومان به خانوارهای دهک اول لغایت دهک پنجم

سناریو دوم: پرداخت سرانه ۷۰ هزار تومان به خانوارهای دهک اول لغایت دهک هفتم

سناریو سوم: پرداخت سرانه ۹۰ هزار تومان به خانوارهای دهک اول لغایت دهک پنجم

سناریو چهارم: پرداخت سرانه ۱۱۰ هزار تومان به خانوارهای دهک اول لغایت دهک پنجم

سپس با استفاده از داده‌های خام بودجه خانوارهای شهری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۹ به‌عنوان حالت پایه، یارانه نقدی جدید برحسب گزینه‌های پیش‌گفته در مخارج کل آن‌ها لحاظ گردید. در مرحله بعد نسبت‌های مخارج دهک‌ها و ضریب جینی برای هر چهار گزینه سیاستی به‌طور جداگانه برآورد و تحلیل شد. نتایج حاصل از اعمال این چهار گزینه سیاستی در جدول ۱۸ آمده است.

جدول ۱۸: نسبت‌ها و شاخص‌های نابرابری در سناریوهای مختلف

عنوان	حالت پایه	سناریو اول	سناریو دوم	سناریو سوم	سناریو چهارم
نسبت مخارج دهک نهم به دهک اول	۵/۱۷۸	۴/۶۸۹	۴/۶۸۹	۴/۵۷۳	۴/۴۶۳
نسبت مخارج دهک نهم به دهک پنجم	۲/۳۵۳	۲/۲۷۸	۲/۲۱۷	۲/۲۵۸	۲/۲۳۷
نسبت مخارج دهک پنجم به دهک اول	۲/۱۹۸	۲/۰۵۸	۲/۱۱۴	۲/۰۲۴	۱/۹۶۶
نسبت مخارج صدک ۷۵ به صدک ۵۰	۲/۳۱۵	۲/۱۳۲	۲/۱۳۳	۲/۰۸۶	۲/۰۴۳
ضریب جینی	۰/۳۶۵۳۰	۰/۳۴۸۴۰	۰/۳۴۷۱۲	۰/۳۴۳۷۶	۰/۳۳۹۲۲

مأخذ: داده‌های خام بودجه خانوار شهری مرکز آمار ایران سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات مطالعه حاضر

نتایج حاصل از اعمال تمامی چهار سناریو حاکی از آن است که نسبت‌های مخارج دهک‌ها و ضریب جینی همگی کاهش خواهند داشت، اما میزان کاهش برحسب سناریوهای مختلف، متفاوت است. جدول (۱۹) تغییرات نسبت‌های نابرابری و ضریب جینی را در سناریوهای مختلف نسبت به حالت پایه نشان می‌دهد. تمامی ارقام مندرج در این جدول منفی می‌باشند، چراکه با اعمال سناریورها ما شاهد کاهش نسبت‌های نابرابری و ضریب

جینی هستیم. برای امکان مقایسه نتایج حاصل از سناریوها با هم آن‌ها را به واحد درصد محاسبه و گزارش کردیم. برای مثال، رقم ۹,۴۴- برای درصد تغییرات نسبت مخارج دهک نهم به دهک اول در سناریو اول، این نسبت در سناریو اول یعنی ۴,۶۸۹ منهای همین نسبت در حالت پایه یعنی ۵,۱۷۸ شده و نتیجه (۰,۴۸۹-) بر حالت پایه (۵,۱۷۸) تقسیم و در عدد ۱۰۰ ضرب شده است.

جدول ۱۹: تغییرات نسبت‌های نابرابری و ضریب جینی در سناریوهای چهارگانه نسبت به حالت پایه (واحد: درصد)

سناریو اول	سناریو دوم	سناریو سوم	سناریو چهارم	درصد تغییرات
-۹.۴۴	-۹.۴۴	-۱۱.۶۸	-۱۳.۸۱	نسبت مخارج دهک نهم به دهک اول
-۳.۱۹	-۵.۷۸	-۴.۰۴	-۴.۹۳	نسبت مخارج دهک نهم به دهک پنجم
-۶.۴۰	-۳.۸۲	-۷.۹۲	-۴۵.۵۹	نسبت مخارج دهک پنجم به دهک اول
-۷.۹۰	-۷.۸۶	-۱۰.۶۷	-۱۱.۷۵	نسبت مخارج صدک ۷۵ به صدک ۵۰
-۴.۶۳	-۴.۹۸	-۵.۹۰	-۷.۱۴	ضریب جینی

مأخذ: جدول ۱۸، برآورد و محاسبات مطالعه حاضر

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود بر اساس جدول ۱۹، به غیر از نسبت مخارج دهک نهم به دهک پنجم، بیشترین تغییرات کاهش‌ی مربوط به سناریو چهارم است. از سوی دیگر، در این سناریو بیشترین میزان سرانه یارانه جدید یعنی ۱۱۰ هزار تومان برای دهک‌های اول لغایت پنجم در نظر گرفته شده است. بنابراین چنانچه بودجه کافی برای کل پرداخت این سناریو در دسترس باشد، این سناریو در اولویت اول قرار خواهد گرفت. پس از سناریو چهارم، سناریو سوم از لحاظ میزان درصد تغییرات کاهش‌ی در رتبه دوم قرار می‌گیرد که مبلغ سرانه پرداختی کمتر از سناریو چهارم و بیشتر از سناریو اول و دوم دارد. سناریوهای دوم و اول در اولویت‌های بعدی قرار خواهند گرفت، البته این اولویت‌بندی بدون توجه به بودجه مورد نیاز بوده و تنها بر اساس میزان و درصد کاهش در نسبت‌های نابرابری و ضریب جینی مشخص شده است.

چنانچه بخواهیم تمامی جنبه‌ها و اثرات اعمال این سناریوها را در نظر بگیریم، لازم است که برای هر سناریو بودجه مورد نیاز برای کل خانوارهای شهری کشور برآورد شود، همچنین گزارشی نظیر گزارش حاضر برای خانوارهای روستایی تهیه و بودجه مورد نیاز برای اعمال سناریوها نیز برآورد گردد. افزون بر موارد پیش‌گفته، لازم است روش‌های تأمین مالی بودجه مورد نیاز برآورد شده را مشخص کرده و به این سؤال پاسخ داده شود که روش‌های مذکور آیا اثرات تورمی دارند یا خیر و اگر منجر به تورم خواهند شد، تورم ناشی از هر روش در هر گزینه سیاستی با روش رقیب و سناریو دیگر مقایسه شده تا گزینه بهینه سیاستی همراه با بهترین روش تأمین مالی (فاقد اثرات تورمی یا کمترین اثر تورمی) ارائه گردد. بدیهی است پیشنهادهای ارائه شده در این پاراگراف موضوع مطالعه یا پژوهش‌های دیگری است.

منابع

- خسروی‌نژاد، علی‌اکبر (۱۳۸۸). «اندازه‌گیری اثرات رفاهی حذف یارانه کالاهای اساسی بر خانوارهای شهری ایران»، پژوهش‌نامه بازرگانی، شماره ۵۰، بهار.
- خسروی‌نژاد، علی‌اکبر (۱۳۹۸). «اندازه‌گیری اثرات رفاهی تغییرات قیمت کالاهای اساسی منتخب بر سطح مخارج و رفاه خانوارهای شهری و روستایی ایران»، سازمان برنامه‌وبودجه کشور، معاونت امور اقتصادی و هماهنگی برنامه و بودجه، امور اقتصاد کلان، اسفند ۱۳۹۸.
- خسروی‌نژاد، علی‌اکبر (۱۳۹۹). «برآورد و ارزیابی اثرات حذف یارانه‌های نقدی بر شاخص‌های توزیع درآمد خانوارهای شهری»، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری، گزارش شماره ۲۳۹، اسفند ۱۳۹۹.
- محمودی، وحید (۱۳۸۶). *اندازه‌گیری فقر و توزیع درآمد در ایران*، تهران: سمت.
- مرکز آمار ایران، آمار خام بودجه خانوار، سال ۱۳۹۹، تهران.
- Atkinson, A. B. (1970). "On the measurement of inequality." *Journal of economic theory*, Vol.2, No.3, 244-263.
- Cowell, F. (1998). A., 2009, *Measuring Inequality. LSE Perspectives in Economic Analysis*.
- Jenkins, S. P. (1995). Accounting for inequality trends: decomposition analyses for the UK, 1971-86. *Economica*, Vol. 62, No.245, 29-63.
- Jenkins, S. P. (1998). "Trends in real income in Britain: a microeconomic analysis." In *Income Inequality, Poverty, and Economic Welfare* (pp. 15-32). Physica-Verlag HD.

جدول ۲۰: میانگین وزنی مخارج خوراکی‌ها خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹
(خانوار/سالانه/هزار ریال)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۵۹۷۷۶	۱۹.۶۵	۵۹۷۳۸	۵۹۸۱۵
دهک دوم	۹۱۳۴۹	۲۲.۷۷	۹۱۳۰۵	۹۱۳۹۴
دهک سوم	۱۱۰۵۴۶	۲۵.۹۶	۱۱۰۴۹۵	۱۱۰۵۹۷
دهک چهارم	۱۲۳۹۰۲	۳۰.۷۴	۱۲۳۸۴۱	۱۲۳۹۶۲
دهک پنجم	۱۴۰۶۱۹	۳۵.۱۹	۱۴۰۵۵۰	۱۴۰۶۸۸
دهک ششم	۱۵۲۷۴۱	۴۰.۱۲	۱۵۲۶۶۲	۱۵۲۸۱۹
دهک هفتم	۱۷۰۸۴۷	۴۸.۲۴	۱۷۰۷۵۲	۱۷۰۹۴۱
دهک هشتم	۱۸۹۹۹۰	۵۴.۹۹	۱۸۹۸۸۲	۱۹۰۰۹۸
دهک نهم	۲۲۹۹۲۳	۷۵.۶۴	۲۲۹۷۷۵	۲۳۰۰۷۱
دهک دهم	۳۰۷۶۸۱	۱۴۷.۲۶	۳۰۷۳۹۲	۳۰۷۹۶۹

مأخذ: داده‌های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

جدول ۲۱: میانگین وزنی مخارج غیرخوراکی‌ها خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹
(خانوار/سالانه/هزار ریال)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۱۰۸۴۹۲	۲۶.۲۷	۱۰۸۴۴۱	۱۰۸۵۴۴
دهک دوم	۱۷۳۱۹۱	۲۵.۰۰	۱۷۳۱۴۲	۱۷۳۲۴۰
دهک سوم	۲۲۰۴۳۲	۲۸.۰۴	۲۲۰۳۷۷	۲۲۰۴۸۷
دهک چهارم	۲۶۹۱۵۴	۳۲.۱۵	۲۶۹۰۹۱	۲۶۹۲۱۷
دهک پنجم	۳۲۱۴۵۰	۳۷.۷۰	۳۲۱۳۷۶	۳۲۱۵۲۴
دهک ششم	۳۸۹۳۷۳	۴۲.۸۲	۳۸۹۲۸۹	۳۸۹۴۵۶
دهک هفتم	۴۶۹۶۵۵	۵۲.۲۲	۴۶۹۵۵۳	۴۶۹۷۵۷
دهک هشتم	۵۸۰۸۹۲	۶۱.۷۷	۵۸۰۷۷۱	۵۸۱۰۱۳
دهک نهم	۷۷۱۹۳۳	۹۴.۵۰	۷۷۱۷۴۷	۷۷۲۱۱۸
دهک دهم	۱۴۶۸۶۶۵	۵۷۱.۷۰	۱۴۶۷۵۴۵	۱۴۶۹۷۸۶

مأخذ: داده‌های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

برآورد اثرات اعطای یارانه های تقدیمی جدید بر شاخص های توزیع درآمد خانوارهای شهری در ناریوهای مختلف

جدول ۲۲: میانگین وزنی مخارج کل خانوارهای شهری برحسب دهک های هزینه ای در سال ۱۳۹۹
(خانوار/ سالانه/ هزار ریال)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۱۶۸۲۶۸	۳۱.۷۳	۱۶۸۲۰۶	۱۶۸۳۳۱
دهک دوم	۲۶۴۵۴۰	۱۵.۰۶	۲۶۴۵۱۱	۲۶۴۵۷۰
دهک سوم	۳۳۰۹۷۸	۱۳.۰۸	۳۳۰۹۵۳	۳۳۱۰۰۴
دهک چهارم	۳۹۳۰۵۶	۱۲.۴۵	۳۹۳۰۳۲	۳۹۳۰۸۰
دهک پنجم	۴۶۲۰۶۹	۱۵.۳۵	۴۶۲۰۳۹	۴۶۲۰۹۹
دهک ششم	۵۴۲۱۱۳	۱۷.۸۵	۵۴۲۰۷۸	۵۴۲۱۴۸
دهک هفتم	۶۴۰۵۰۲	۲۳.۶۵	۶۴۰۴۵۵	۶۴۰۵۴۸
دهک هشتم	۷۷۰۸۸۲	۳۲.۲۷	۷۷۰۸۱۹	۷۷۰۹۴۵
دهک نهم	۱۰۰۱۸۵۶	۶۴.۹۳	۱۰۰۱۷۲۸	۱۰۰۱۹۸۳
دهک دهم	۱۷۷۶۳۴۶	۶۰۵.۵۶	۱۷۷۵۱۵۹	۱۷۷۷۵۳۳

مأخذ: داده های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

جدول ۲۳: میانگین وزنی درآمد خانوارهای شهری برحسب دهک های هزینه ای در سال ۱۳۹۹
(خانوار/ سالانه/ هزار ریال)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۲۴۸۸۵۹	۹۰.۱۱	۲۴۸۶۸۲	۲۴۹۰۳۵
دهک دوم	۳۷۹۸۷۰	۱۱۹.۵۹	۳۷۹۶۳۶	۳۸۰۱۰۵
دهک سوم	۴۵۸۴۱۷	۱۲۶.۲۵	۴۵۸۱۷۰	۴۵۸۶۶۵
دهک چهارم	۵۳۳۶۸۳	۱۴۲.۰۲	۵۳۳۴۰۴	۵۳۳۹۶۱
دهک پنجم	۵۹۷۳۶۹	۱۴۴.۱۰	۵۹۷۰۸۶	۵۹۷۶۵۱
دهک ششم	۶۹۹۴۷۶	۲۸۳.۶۲	۶۹۸۹۲۰	۷۰۰۰۳۲
دهک هفتم	۷۸۰۲۷۷	۲۲۷.۷۳	۷۷۹۸۳۱	۷۸۰۷۲۳
دهک هشتم	۹۳۲۴۴۶	۴۲۳.۴۱	۹۳۱۶۱۷	۹۳۳۲۷۶
دهک نهم	۱۱۱۵۱۷۴	۳۲۴.۷۳	۱۱۱۴۵۳۸	۱۱۱۵۸۱۱
دهک دهم	۱۷۲۵۷۹۳	۹۷۶.۷۱	۱۷۲۳۸۷۸	۱۷۲۷۷۰۷

مأخذ: داده های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

جدول ۲۴: میانگین وزنی یارانه نقدی خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹
(خانوار / سالانه / هزار ریال)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۱۲۵۳۳	۵.۵۲	۱۲۵۲۲	۱۲۵۴۴
دهک دوم	۱۴۹۷۱	۵.۶۵	۱۴۹۶۰	۱۴۹۸۲
دهک سوم	۱۵۷۳۴	۵.۵۲	۱۵۷۲۳	۱۵۷۴۵
دهک چهارم	۱۵۹۷۳	۵.۳۳	۱۵۹۶۳	۱۵۹۸۴
دهک پنجم	۱۶۱۷۹	۵.۹۸	۱۶۱۶۷	۱۶۱۹۱
دهک ششم	۱۵۴۸۸	۵.۹۲	۱۵۴۷۶	۱۵۴۹۹
دهک هفتم	۱۵۷۴۱	۶.۰۸	۱۵۷۲۹	۱۵۷۵۳
دهک هشتم	۱۴۹۰۷	۶.۴۴	۱۴۸۹۵	۱۴۹۲۰
دهک نهم	۱۴۱۸۳	۶.۴۹	۱۴۱۷۱	۱۴۱۹۶
دهک دهم	۱۰۸۲۴	۷.۲۸	۱۰۸۱۰	۱۰۸۳۹

مأخذ: داده‌های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

جدول ۲۵: میانگین وزنی سرانه مخارج خوراکی‌ها خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹
(سرانه / سالانه / هزار ریال)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۲۷۹۹۹	۱۲.۷۱	۲۷۹۷۴	۲۸۰۲۴
دهک دوم	۳۵۵۲۱	۱۵.۰۵	۳۵۴۹۲	۳۵۵۵۱
دهک سوم	۳۹۵۶۸	۱۷.۶۷	۳۹۵۳۳	۳۹۶۰۳
دهک چهارم	۴۲۳۸۵	۱۷.۰۹	۴۲۳۵۱	۴۲۴۱۸
دهک پنجم	۴۶۵۱۲	۱۹.۳۳	۴۶۴۷۴	۴۶۵۵۰
دهک ششم	۵۱۴۸۶	۲۱.۵۵	۵۱۴۴۴	۵۱۵۲۸
دهک هفتم	۵۶۴۵۱	۲۵.۹۰	۵۶۴۰۰	۵۶۵۰۲
دهک هشتم	۶۲۶۷۴	۲۷.۵۱	۶۲۶۲۰	۶۲۷۲۸
دهک نهم	۷۵۳۸۶	۳۶.۱۵	۷۵۳۱۵	۷۵۴۵۷
دهک دهم	۹۵۶۹۴	۵۲.۱۹	۹۵۵۹۱	۹۵۷۹۶

مأخذ: داده‌های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

برآورد اثرات اعطای یارانه های تقدیمی جدید بر شاخص های توزیع درآمد خانوارهای شهری در ناریوهای مختلف

جدول ۲۶: میانگین وزنی سرانه مخارج غیرخوراکی ها خانوارهای شهری برحسب دهک های هزینه ای در سال ۱۳۹۹
(سرانه / سالانه / هزار ریال)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۵۵۴۷۸	۲۶.۵۷	۵۵۴۲۶	۵۵۵۳۰
دهک دوم	۷۲۲۷۹	۳۳.۶۰	۷۲۲۱۳	۷۲۳۴۵
دهک سوم	۸۱۸۶۴	۳۴.۹۷	۸۱۷۹۵	۸۱۹۳۲
دهک چهارم	۹۶۷۱۵	۳۹.۱۸	۹۶۶۳۸	۹۶۷۹۱
دهک پنجم	۱۱۳۱۸۷	۴۹.۴۲	۱۱۳۰۹۱	۱۱۳۲۸۴
دهک ششم	۱۳۸۸۷۷	۵۶.۸۷	۱۳۸۷۶۶	۱۳۸۹۸۹
دهک هفتم	۱۶۳۱۶۴	۶۹.۸۰	۱۶۳۰۲۷	۱۶۳۳۰۱
دهک هشتم	۲۰۴۲۶۱	۹۰.۳۰	۲۰۴۰۸۴	۲۰۴۴۳۸
دهک نهم	۲۶۳۹۳۴	۱۰۷.۶۱	۲۶۳۷۲۳	۲۶۴۱۴۵
دهک دهم	۴۸۷۲۵۹	۲۶۳.۷۷	۴۸۶۷۴۲	۴۸۷۷۷۶

مأخذ: داده های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

جدول ۲۷: میانگین وزنی سرانه مخارج کل خانوارهای شهری برحسب دهک های هزینه ای در سال ۱۳۹۹
(سرانه / سالانه / هزار ریال)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۸۳۴۷۶	۳۴.۱۴	۸۳۴۰۹	۸۳۵۴۳
دهک دوم	۱۰۷۸۰۰	۴۲.۴۱	۱۰۷۷۱۷	۱۰۷۸۸۳
دهک سوم	۱۲۱۴۳۲	۴۶.۳۸	۱۲۱۳۴۱	۱۲۱۵۲۳
دهک چهارم	۱۳۹۰۹۹	۴۸.۵۵	۱۳۹۰۰۴	۱۳۹۱۹۵
دهک پنجم	۱۵۹۶۹۹	۶۰.۷۶	۱۵۹۵۸۰	۱۵۹۸۱۹
دهک ششم	۱۹۰۳۶۳	۶۸.۶۶	۱۹۰۲۲۹	۱۹۰۴۹۸
دهک هفتم	۲۱۹۶۱۵	۸۳.۹۲	۲۱۹۴۵۱	۲۱۹۷۸۰
دهک هشتم	۲۶۶۹۳۵	۱۰۶.۳۲	۲۶۶۷۲۷	۲۶۷۱۴۳
دهک نهم	۳۳۹۳۲۰	۱۲۴.۴۴	۳۳۹۰۷۶	۳۳۹۵۶۴
دهک دهم	۵۸۲۹۵۳	۲۸۴.۳۶	۵۸۲۳۹۵	۵۸۳۵۱۰

مأخذ: داده های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

جدول ۲۸: میانگین وزنی درآمد سرانه خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹
(سرانه / سالانه / هزار ریال)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۱۲۱۲۵۴	۶۳.۳۷	۱۲۱۱۳۰	۱۲۱۳۷۸
دهک دوم	۱۵۳۵۱۹	۸۳.۰۳	۱۵۳۳۵۶	۱۵۳۶۸۲
دهک سوم	۱۶۷۲۲۵	۷۶.۹۹	۱۶۷۰۷۴	۱۶۷۳۷۶
دهک چهارم	۱۸۶۶۴۳	۷۸.۱۸	۱۸۶۴۸۹	۱۸۶۷۹۶
دهک پنجم	۲۰۵۷۸۳	۹۰.۷۴	۲۰۵۶۰۵	۲۰۵۹۶۱
دهک ششم	۲۴۵۶۸۲	۱۲۹.۵۶	۲۴۵۴۲۸	۲۴۵۹۳۶
دهک هفتم	۲۶۴۲۵۷	۱۲۵.۶۲	۲۶۴۰۱۱	۲۶۴۵۰۳
دهک هشتم	۳۱۹۲۳۲	۲۲۵.۵۴	۳۱۸۷۹۰	۳۱۹۶۷۴
دهک نهم	۳۷۳۶۰۹	۱۶۴.۹۹	۳۷۳۲۸۶	۳۷۳۹۳۳
دهک دهم	۵۷۱۷۵۶	۳۹۱.۰۲	۵۷۰۹۹۰	۵۷۲۵۲۳

مأخذ: داده‌های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

جدول ۲۹: میانگین وزنی سرانه یارانه نقدی خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹
(سرانه / سالانه / هزار ریال)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۴۸۲۱	۱.۰۲	۴۸۱۹	۴۸۲۳
دهک دوم	۴۸۲۰	۱.۰۶	۴۸۱۸	۴۸۲۲
دهک سوم	۴۸۰۲	۱.۰۵	۴۸۰۰	۴۸۰۴
دهک چهارم	۴۷۸۵	۱.۰۱	۴۷۸۳	۴۷۸۶
دهک پنجم	۴۶۱۲	۱.۱۹	۴۶۱۰	۴۶۱۴
دهک ششم	۴۴۹۲	۱.۲۴	۴۴۹۰	۴۴۹۵
دهک هفتم	۴۴۴۸	۱.۲۵	۴۴۴۶	۴۴۵۱
دهک هشتم	۴۱۱۲	۱.۴۲	۴۱۰۹	۴۱۱۵
دهک نهم	۳۹۹۱	۱.۵۲	۳۹۸۸	۳۹۹۴
دهک دهم	۲۹۳۴	۱.۷۹	۲۹۳۱	۲۹۳۸

مأخذ: داده‌های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

برآورد اثرات اعطای یارانه‌های نقدی جدید بر شاخص‌های توزیع درآمد خانوارهای شهری در ناریوهای مختلف

جدول ۳۰: میانگین وزنی سهم مخارج خوراکی‌ها، غیر خوراکی‌ها، یارانه نقدی به مخارج کل خانوارهای شهری سال ۱۳۹۹ (خانوار / سالانه / سهم درصد)

سهم	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
مخارج خوراکی‌ها به مخارج کل	۲۸.۶۲	۰.۰۰۲۷	۲۸.۶۲	۲۸.۶۳
مخارج غیر خوراکی‌ها به مخارج کل	۷۱.۳۸	۰.۰۰۲۷	۷۱.۳۷	۷۱.۳۸
یارانه نقدی به مخارج کل	۳.۵۲	۰.۰۰۰۷	۳.۵۲	۳.۵۲
یارانه نقدی به مخارج خوراکی‌ها	۱۲.۹۸	۰.۰۰۳۱	۱۲.۹۷	۱۲.۹۹

مأخذ: داده‌های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

جدول ۳۱: میانگین وزنی سهم مخارج خوراکی‌ها به مخارج کل خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹ (خانوار / سالانه / سهم درصد)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۳۵.۵۰	۰.۰۰۹۷	۳۵.۴۸	۳۵.۵۲
دهک دوم	۳۴.۵۸	۰.۰۰۸۵	۳۴.۵۶	۳۴.۶۰
دهک سوم	۳۳.۴۵	۰.۰۰۷۸	۳۳.۴۴	۳۳.۴۷
دهک چهارم	۳۱.۵۴	۰.۰۰۷۸	۳۱.۵۳	۳۱.۵۶
دهک پنجم	۳۰.۴۸	۰.۰۰۷۶	۳۰.۴۶	۳۰.۴۹
دهک ششم	۲۸.۲۰	۰.۰۰۷۴	۲۸.۱۹	۲۸.۲۲
دهک هفتم	۲۶.۷۱	۰.۰۰۷۵	۲۶.۶۹	۲۶.۷۲
دهک هشتم	۲۴.۶۹	۰.۰۰۷۱	۲۴.۶۸	۲۴.۷۰
دهک نهم	۲۳.۰۴	۰.۰۰۷۵	۲۳.۰۳	۲۳.۰۶
دهک دهم	۱۸.۲۲	۰.۰۰۶۹	۱۸.۲۱	۱۸.۲۴

مأخذ: داده‌های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

جدول ۳۲: میانگین وزنی سهم مخارج غیر خوراکی‌ها به مخارج کل خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹ (خانوار/سالانه/سهم درصد)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۶۴.۵۰	۰.۰۰۹۷	۶۴.۴۸	۶۴.۵۲
دهک دوم	۶۵.۴۲	۰.۰۰۸۵	۶۵.۴۰	۶۵.۴۴
دهک سوم	۶۶.۵۵	۰.۰۰۷۸	۶۶.۵۳	۶۶.۵۶
دهک چهارم	۶۸.۴۶	۰.۰۰۷۸	۶۸.۴۴	۶۸.۴۷
دهک پنجم	۶۹.۵۲	۰.۰۰۷۶	۶۹.۵۱	۶۹.۵۴
دهک ششم	۷۱.۸۰	۰.۰۰۷۴	۷۱.۷۸	۷۱.۸۱
دهک هفتم	۷۳.۲۹	۰.۰۰۷۵	۷۳.۲۸	۷۳.۳۱
دهک هشتم	۷۵.۳۱	۰.۰۰۷۱	۷۵.۳۰	۷۵.۳۲
دهک نهم	۷۶.۹۶	۰.۰۰۷۵	۷۶.۹۴	۷۶.۹۷
دهک دهم	۸۱.۷۸	۰.۰۰۶۹	۸۱.۷۶	۸۱.۷۹

مأخذ: داده‌های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

جدول ۳۳: میانگین وزنی سهم یارانه نقدی به مخارج کل خانوارهای شهری برحسب دهک‌های هزینه‌ای در سال ۱۳۹۹ (خانوار/سالانه/سهم درصد)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۷.۸۸	۰.۰۰۳۸	۷.۸۷	۷.۸۹
دهک دوم	۵.۶۷	۰.۰۰۲۱	۵.۶۷	۵.۶۸
دهک سوم	۴.۷۷	۰.۰۰۱۷	۴.۷۷	۴.۷۷
دهک چهارم	۴.۰۷	۰.۰۰۱۴	۴.۰۷	۴.۰۸
دهک پنجم	۳.۵۱	۰.۰۰۱۳	۳.۵۰	۳.۵۱
دهک ششم	۲.۸۶	۰.۰۰۱۱	۲.۸۶	۲.۸۷
دهک هفتم	۲.۴۶	۰.۰۰۱۰	۲.۴۶	۲.۴۷
دهک هشتم	۱.۹۴	۰.۰۰۰۸	۱.۹۴	۱.۹۵
دهک نهم	۱.۴۳	۰.۰۰۰۷	۱.۴۳	۱.۴۳
دهک دهم	۰.۷۰	۰.۰۰۰۵	۰.۷۰	۰.۷۰

مأخذ: داده‌های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

برآورد اثرات اعطای یارانه های نقدی جدید بر شاخص های توزیع درآمد خانوارهای شهری در ناریوهای مختلف

جدول ۳۴: میانگین وزنی سهم یارانه نقدی به مخارج خوراکی ها خانوارهای شهری بر حسب دهک های هزینه ای در سال ۱۳۹۹ (خانوار / سالانه / سهم درصد)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۲۶.۳۶	۰.۰۲۱۱	۲۶.۳۲	۲۶.۴۰
دهک دوم	۱۸.۴۱	۰.۰۱۰۸	۱۸.۳۸	۱۸.۴۳
دهک سوم	۱۵.۷۹	۰.۰۰۶۹	۱۵.۷۸	۱۵.۸۱
دهک چهارم	۱۴.۳۸	۰.۰۰۶۰	۱۴.۳۷	۱۴.۴۰
دهک پنجم	۱۲.۸۶	۰.۰۰۶۰	۱۲.۸۵	۱۲.۸۷
دهک ششم	۱۱.۳۷	۰.۰۰۵۵	۱۱.۳۶	۱۱.۳۸
دهک هفتم	۱۰.۵۳	۰.۰۰۵۴	۱۰.۵۲	۱۰.۵۴
دهک هشتم	۸.۶۹	۰.۰۰۴۵	۸.۶۸	۸.۷۰
دهک نهم	۷.۳۲	۰.۰۰۴۵	۷.۳۱	۷.۳۳
دهک دهم	۴.۳۸	۰.۰۰۳۵	۴.۳۸	۴.۳۹

مأخذ: داده های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر

جدول ۳۵: میانگین وزنی بعد خانوار خانوارهای شهری بر حسب دهک های هزینه ای در سال ۱۳۹۹ (نفر)

دهک	میانگین	انحراف معیار	حد پایین	حد بالا
دهک اول	۲.۵۷	۰.۰۰۰۹۵	۲.۵۶۸	۲.۵۷۲
دهک دوم	۳.۰۸	۰.۰۰۰۹۶	۳.۰۷۹	۳.۰۸۲
دهک سوم	۳.۳۰	۰.۰۰۰۹۲	۳.۲۹۸	۳.۳۰۲
دهک چهارم	۳.۳۳	۰.۰۰۰۸۷	۳.۳۳۱	۳.۳۳۵
دهک پنجم	۳.۵۰	۰.۰۰۰۹۸	۳.۴۹۹	۳.۵۰۳
دهک ششم	۳.۳۹	۰.۰۰۰۹۰	۳.۳۸۷	۳.۳۹۱
دهک هفتم	۳.۴۹	۰.۰۰۰۹۲	۳.۴۹۰	۳.۴۹۴
دهک هشتم	۳.۴۹	۰.۰۰۰۹۲	۳.۴۸۷	۳.۴۹۰
دهک نهم	۳.۴۸	۰.۰۰۰۸۹	۳.۴۷۹	۳.۴۸۲
دهک دهم	۳.۵۱	۰.۰۰۰۸۵	۳.۵۱۰	۳.۵۱۴

مأخذ: داده های خام مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۹، برآورد و محاسبات تحقیق حاضر